

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КРИВОРІЗЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет іноземних мов
Кафедра англійської мови з методикою викладання

«Допущено до захисту»

Завідувач кафедри

(підпис) (прізвище, ініціали)
«__» _____ 20__ р.
р.

Реєстраційний № _____
«__» _____ 20__

ФОРМУВАННЯ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ НА УРОКАХ
АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В ОСНОВНІЙ ШКОЛІ З ВИКОРИСТАННЯМ
СУЧАСНИХ ОНЛАЙН ПЛАТФОРМ

Кваліфікаційна робота студентки групи
ЗАММ-22

ступінь вищої освіти: магістр
спеціальності: 014.021 Середня освіта
(Англійська мова і література)
Антонюк Валерії Борисівни

Керівник: кандидат філософських наук,
старший викладач
Панасюк Ю.В.

Оцінка:

Національна шкала _____

Шкала ECTS _____ Кількість балів _____

Голова ЕК _____

(підпис) (прізвище, ініціали)

Члени ЕК _____

(підпис) (прізвище, ініціали)

(підпис) (прізвище, ініціали)

(підпис) (прізвище, ініціали)

(підпис) (прізвище, ініціали)

ЗАПЕВНЕННЯ

Я, Антонюк Валерія Борисівна, розумію та підтримую політику Криворізького державного педагогічного університету з академічної доброчесності. Запевняю, що ця кваліфікаційна робота виконана самостійно, не містить академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації. Я не надавала і не одержувала недозволену допомогу під час підготовки цієї роботи. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають покликання на відповідне джерело. Із чинним Положенням про запобігання та виявлення академічного плагіату в роботах здобувачів вищої освіти Криворізького державного педагогічного університету ознайомена. Чітко усвідомлюю, що в разі виявлення у кваліфікаційній роботі порушення академічної доброчесності робота не допускається до захисту або оцінюється незадовільно.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В ОСНОВНІЙ ШКОЛІ З ВИКОРИСТАННЯМ СУЧАСНИХ ОНЛАЙН ПЛАТФОРМ.....	7
1.1 Сутність та значення формування іншомовної лексичної компетентності.....	7
1.2 Сучасні проблеми формування лексичної компетентності на уроках англійської мови.....	17
1.3 Європейський, азіатський та український досвід вирішення проблем формування лексичної компетентності на уроках англійської мови в основній школі з використанням сучасних онлайн платформ.....	26
Висновки до розділу 1.....	33
РОЗДІЛ 2. ПЕРСПЕКТИВИ ПРАКТИЧНОЇ ЕКСПЛІКАЦІЇ ФОРМУВАННЯ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В ОСНОВНІЙ ШКОЛІ З ВИКОРИСТАННЯМ СУЧАСНИХ ОНЛАЙН ПЛАТФОРМ.....	34
2.1 Сучасні українські підходи до формування лексичної компетентності на уроках англійської мови в основній школі з використанням сучасних онлайн платформ.....	34
2.2 Методичний аналіз роботи із онлайн-платформами в основній школі для формування лексичної компетентності	43
2.3 Рекомендації щодо вирішення актуальних проблем формування лексичної компетентності на уроках англійської мови в основній школі з використанням сучасних онлайн платформ.....	52
Висновки до розділу 2.....	58
ВИСНОВКИ.....	60
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	62

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Мовна освіта, як і будь-яка інша, нерозривно пов'язана із процесами, які відбуваються у суспільстві. Саме тому іншомовна освіта відреагувала на зміну освітянського вектора та значно видозмінилась. Перш за все, навчання орієнтується саме на учня, на його потреби та можливості. Результатом сучасного вивчення іноземних мов є можливість включення учня в ситуацію міжкультурної комунікації. Проблема формування іншомовної компетентності на уроках іноземних мов, зокрема англійської, досліджувалась багатьма науковцями. Низка наукових розвідок засвідчують тенденцію до поглибленого аналізу іншомовної компетентності та лексичної компетентності. Так, С. Ніколаєва [13], С. Смоліна [21], О. Бігич [5] досліджували сутність терміну «іншомовна компетентність», розробили та вивчили структуру та етапи формування, Правен К. [46] та А. Санчес [48] досліджували методи формування лексичної компетентності, але зміни у суспільстві вимагали зміни форми навчання, тому англійська мова, як і всі інші навчальні предмети, з часів пандемії COVID-19 почали викладатися за допомогою онлайн платформ. 24 лютого 2022 року (день повномасштабного вторгнення росії в Україну) примусив українських учнів знову отримувати навчання із використанням різних технологій. Це поєдналося зі змінами форматів навчальних програм, із реформуванням української освіти перед вчителями іноземних мов постали нові виклики. Організація освітнього процесу вимагала негайних змін, тому використання дидактичного потенціалу технологічного процесу була закономірною. Таким чином, онлайн-платформи для викладання англійської мови стали буденністю для кожного вчителя та учня. Питання застосування новітніх технологій задля вивчення іноземної мови досліджується науковцями не лише з України, але і з інших країн, наприклад, П. Асоянц [4], Р. Весселінов [53], М. Н. Джордж [27],

П. Кер [37], А. Красуля [438], А. Кукульська-Хюльме [39], К. Меган [42], І. Нейшин [43], Г. Тренїнін [52], Хо Вінг [32], Н. Хоклі [33], Дж. Шифельбейн [49].

Це зумовило **актуальність** теми кваліфікаційної роботи **«Формування лексичної компетентності на уроках англійської мови в основній школі з використанням сучасних онлайн платформ»**.

Мета кваліфікаційної роботи – визначити особливості формування лексичної компетентності на уроках англійської мови в основній школі з використанням сучасних онлайн платформ.

Відповідно до мети було поставлено такі **завдання дослідження**:

1. На підґрунті вивчення й аналізу наукової літератури визначити сутність та особливості іншомовної лексичної компетентності.
2. Схарактеризувати сучасні проблеми формування лексичної компетентності на уроках англійської мови в основній школі.
3. Проаналізувати західноєвропейський, азіатський та український досвід вирішення проблем формування лексичної компетентності на уроках англійської мови в основній школі з використанням сучасних онлайн платформ.
4. Визначити сучасні українські підходи до формування лексичної компетентності на уроках англійської мови в основній школі з використанням сучасних онлайн платформ та окреслити основні напрями цієї роботи.
5. Розробити рекомендації щодо вирішення актуальних проблем формування лексичної компетентності на уроках англійської мови в основній школі з використанням сучасних онлайн платформ.

Об’єкт дослідження – лексична компетентність на уроках англійської мови в основній школі.

Предмет дослідження – сучасні онлайн платформи, які використовуються для формування лексичної компетентності на уроках англійської мови в основній школі.

Мета та завдання дослідження кваліфікаційної роботи зумовили добір необхідних **методів дослідження**:

- загальнонаукові – аналіз й узагальнення методичної літератури для порівняння й зіставлення різних підходів до проблеми дослідження, визначення її теоретичних підвалин і понятійно-категоріального апарату; описовий метод: спостереження, аналіз, синтез, систематизація та класифікація матеріалу;

- спеціальні – порівняльно-зіставний метод для аналізу досвіду роботи вчителів та методистів; методичний аналіз для аналізу особливостей роботи із онлайн-платформами.

Практичне значення отриманих результатів. Матеріали дослідження можуть застосовуватися на практичних заняттях з методики навчання іноземної мови у ЗВО на факультетах іноземних мов.

Результати дослідження презентовано в доповіді на Міжнародній мультидисциплінарній науковій інтернет-конференції «Світ наукових досліджень. Випуск 24» («Особливості використання онлайн-платформ на уроках англійської мови для формування лексичної компетентності учнів основної школи»).

Структура й обсяг роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, 2 розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел (53 найменувань, із них – 30 іноземними мовами). Загальний обсяг роботи становить 69 сторінки.

РОЗДІЛ 1.

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В ОСНОВНІЙ ШКОЛІ З ВИКОРИСТАННЯМ СУЧАСНИХ ОНЛАЙН ПЛАТФОРМ

1.1. Сутність та значення формування іншомовної лексичної компетентності

Опанування іноземної мови – це складний, довготривалий та багатоаспектний процес. В різні періоди розвитку педагогічної науки у галузі вивчення іноземних мов зміщувався фокус уваги на вивченні певних аспектів мови: від граматики до лексики. Глобалізація, активне використання іноземної мови у якості засобу міжкультурної комунікації диктують свої умови, тому сучасний світ вимагає не просто знання набору правил або слів, а формування певних компетентностей.

Термін «компетентність» з'явився в науковому дискурсі відносно недавно і з того часу точаться дискусії навколо визначення цього терміну, тривають пошуки найбільш повного та вдалого трактування.

Термін «компетентний» трактується двома способами: який має достатні знання в якій-небудь галузі, який з чим-небудь добре обізнаний; тямущий; який ґрунтується на знанні, кваліфікований [3]. Тобто, в основі є знання та навички, якими володіє компетентна особа. В цей же час існує інша точка зору, згідно якої термін компетентність як якість або стан володіння достатніми знаннями, судженнями, вміннями, які є необхідними для виконання певної дії, обов'язку відносно певної ситуації чи предмету [43].

Методист М.А. Леонтьян пояснює «компетентність» через безпосередній зв'язок із компетенціями, тому вважає компетентність кінцевим результатом здобуття набору компетенцій, основну роль в якому відіграють особистісні характеристики індивіда (креативність, ініціативність, відповідальність тощо). Вчений стверджує, що наявність компетентності передбачає здатність людини не втратити самовладання і вміння швидко орієнтуватися в непередбачуваних ситуаціях, спираючись на індивідуальні риси характеру, через перетворення якісних набутих знань і навичок на якісне виконання поставленої задачі [15, с. 1–3].

Соціолог та консультант Ради Європи з питань освіти В. Гутмачер у своїй доповіді представив різні трактування компетенцій, наголосивши при цьому, що суть поняття компетентність більше зводиться до «вмію практично», ніж «знаю теоретично» [35, с. 10–12].

Поява терміну «компетентність» одразу викликала суперечки у лінгвістиці, тому й дотепер немає одностайності стосовно цього. Першим цей термін розглянув А. Хомський, який дещо звузив поняття компетентності і пояснив компетентність у мові як граматичну компетентність як «the speaker-hearer's knowledge of his language» (досл. знання мовцем-слухачем мови); а вже Д. Г. Хаймс продовжив наукові розвідки у цьому напрямку і зробив важливе припущення та зауважив зв'язок цієї компетентності із комунікацією: дитина здобуває знання про речення не лише як про граматичну структуру, але і як про доречну в певній ситуації [36]. В цьому випадку ми маємо на увазі, що учень набуває компетентності стосовно того, коли говорити, коли ні, про що говорити, з ким, коли, де та в якій манері. Отже, дитина здатна виконувати репертуар мовленнєвих дій, бути учасником комунікативного акту та оцінювати участь інших у них [29].

Таким чином, компетентний учень повинен бути учасником комунікативного акту. Вимоги ж до сучасного учня, до його освіти, до

того набору компетентностей, якими він повинен оволодіти викладені у різних нормативних документах (Закон України про загальну середню освіту, Базовий стандарт середньої освіти). Концепція Нової української школи – це один із путівників для сучасного вчителя. В концепції НУШ компетентність тлумачать так: динамічна комбінація знань, способів мислення, поглядів, цінностей, навичок, умінь, інших особистих якостей, що визначає здатність особи успішно провадити професійну та/або подальшу діяльність [11, с. 10]. В програмі з іноземних мов компетентнісний підхід визначено ключовим. У модельній програмі з іноземних мов, за якими навчаються діти НУШ, визначено, що компетентісно орієнтоване навчання іноземних мов у закладах загальної середньої освіти доцільно розглядати як здатність учнів відповідно до вікових особливостей і потенційних можливостей усвідомлено виконувати навчальні дії, що забезпечують опанування іншомовним спілкуванням в усній та письмовій формах у межах сфер, тем, ситуацій та з допомогою мовних засобів, окреслених чинною програмою [17]. Саме тому сучасні педагоги в процесі вивчення іноземних мов послуговуються саме ним, адже саме цей підхід покликаний сприяти не просто засвоєнню інформації, а корисному засвоєнню: з подальшим застосуванням її на практиці. В нашому випадку ми говоримо про те, що засвоєний лексичний мінімум покликаний дозволити учневі розв'язати комунікативне завдання в певних комунікативних ситуаціях.

Під поняттям іншомовна лексична компетентність розуміють комплексне явище в методиці навчання іноземних мов, яке має мовні та немовні ознаки. Ознаки, сутність іншомовної лексичної компетентності стали предметом дослідження лінгвістів, методистів, педагогів, зокрема, С. Ніколаєвої, Ю. Федоренко, Й. Нейшин та ін.

Питання формування лексичної компетентності, формування лексичних навичок досліджувалось багатьма науковцями, зокрема

О. Бігич, Н. Бориско, О. Гладка, С. Ніколаєва, В. Редько. Практичний аспект використання нових лексичних одиниць досліджував С. Шатілов, порівняльний аналіз підходів до навчання лексики виконала П. Бабинська. Міра П. та Вольтер Б. розробили модель лексичної компетентності.

Лексика в системі мови є тим важливим компонентом, який об'єднує інші рівні мови. Під терміном лексика розуміють сформований словниковий запас певної мови, її окремих сфер чи діалектів [31, с. 764]. Формування словникового запасу, формування іншомовної лексичної компетентності є стратегічним моментом у процесі вивчення іноземної мови, адже саме лексика є одним із елементів, без формування яких не відбудуватиметься процес формування навичок говоріння, читання, аудіювання та письма. Зрозумілим фактом є і те, що лексика нерозривно пов'язана з фонетикою та граматиною. Повноцінним учасником іншомовної комунікації можливо стати лише при взаємодії всіх вище зазначених елементів.

С. Ніколаєва описує це поняття як компонент мовної компетентності. Дослідниця виділяє уміння учня, які дозволяють стверджувати про сформовану лексичну компетентність: здатність людини чітко оформлювати свої думки, вміння висловлювати їх і розуміти мовлення інших, яке формується на теоретичних відомостях про систему певної мови (граматика, фонетика, орфографія, пунктуація) та лексичній обізнаності [13, с. 15].

О. Гладка [30], на відміну від С. Ніколаєвої [13], акцентує увагу на внутрішніх зв'язках лексичної компетенції з іншими методичними компонентами мовної освіти та наголошує, що лексична компетентність є важливою складовою лінгвістичної та комунікативної компетентностей (мовної та мовленнєвої), тлумачить лексичну компетентність як здатність розпізнавати та використовувати слова

так, як їх використовують носії мови, що вивчається (із урахуванням різних аспектів, наприклад, прагматичного) [30, с. 1].

Г. Ватаманюк вважає, що сформована лексична компетентність – це наявність певного словникового запасу, який відповідає віку дитини та здатність адекватно оперувати ними в комунікативних актах в різноманітних варіаціях, доречно вживати метафоричні вислови, прислів'я, приказки, фразеологічні звороти для досягнення комунікативної мети [6, с.184].

У Загальноєвропейських Рекомендаціях із мовної освіти вона визначається як «знання і здатність використовувати мовний словниковий запас» [8, с. 8], тобто головною сутністю стає практична спрямованість. На практичному аспекті використання лексичних одиниць, за умови сформованої лексичної компетентності, наголошують і Л. Горбатюк, Н. Кравченко, Г. Алексєєва, В. Ліпич та Т. Розумна, стверджуючи, що саме цей вид компетентності передбачає здатність змінювати глибину і діапазон спілкування, бути зрозумілим та розуміти співрозмовника [34, с. 115]

Й.С.П. Нейшин, аналізуючи термін лексична компетентність, запропонував його тлумачити послуговуючись трьома типами знання:

- 1) форма (усна, письмова, частини слів);
- 2) значення (пряме і переносне);
- 3) використання слів (граматична функція, сполучення слів, обмеження щодо вживання тощо) [44, с. 33]. Це дозволило не просто оцінити ступінь сформованості лексичної компетентності, але й підвищити ефективність методики розширення словникового запасу.

Гаврилук Н.М. розглядає іншомовну лексичну компетентність як здатність особи розуміти, вживати, та відтворювати лексичні одиниці й фразеологічні засоби в межах певної іноземної мови [7, с. 242].

Ю.П. Федоренко виділяє фундамент, на основі якого і формується іншомовна лексична компетентність: мовний (наявність граматичних,

фонетичних, графічних та орфографічних навичок), мовленнєвий (здатність застосовувати набуті граматичні, фонетичні, графічні та орфографічні навички на варіативно-адаптивному рівні залежно від конкретних мовленнєвих умов) [23, с. 84].

Дослідник К. Каро вказує на недоліки існуючих визначень лексичної компетентності в зв'язку з тим, що вони не відображають складності її з точки зору її складових – форми, значення, використання, а також не відтворюють відносин між ними. Тому потрібне більш повне визначення. Згідно деяким науковим визначенням лексичну компетентність трактують як кластер знань (форма, значення і використання лексичного предмета), здібності і вміння, які людина розвиває і використовує в різних контекстах спілкування. Учні можуть використовувати свій розумовий лексикон і будувати різноманітні зв'язки, які сприяють лексичному об'єму та глибині шляхом активізації знань, які відповідають комунікативній меті, співрозмовнику і соціальному контексту. Враховуючи вище сказане, можна дійти висновку, що лексика – це компетенція сама по собі. Дослідник визначає лексичну компетентність основною у навчанні іноземної мови завдяки її наскрізності у лінгвістичному, прагматичному та соціолінгвістичному контекстах, у зв'язку з чим вважає правомірним стверджувати, що саме формування цієї компетентності є першочерговим завданням у вивченні іноземної мови, адже ця компетентність є складовою комунікативної. [26, с.207].

Важливо розуміти структуру лексичної компетентності, адже це дозволить обрати максимально ефективну методику формування цієї компетентності.

Складовими лексичної компетентності є лексичні навички, знання і загальна мовна усвідомленість або здатність (language awareness) їх використання в усіх видах комунікативної діяльності.

С.В. Смоліна трактує поняття лексична навичка як автоматизовану навичку розуміння і вживання іншомовного лексичного навантаження на інтуїтивному рівні, яка забезпечує вдале лексичне оформлення власного мовлення і адекватне сприйняття лексичного оформлення мовлення інших, а також зв'язків між словами мови, яка вивчається [21, с. 1].

Беручи до уваги різні пласти лексичного матеріалу та рецептивний чи продуктивний характер відповідного виду мовленнєвої одиниці, за переконанням С. Ніколаєвої необхідно сформулювати такі види навичок:

- репродуктивні лексичні навички (навички правильного вживання лексичних одиниць активного мінімуму в говорінні та письмі згідно із ситуацією спілкування і метою комунікації, що передбачає оволодіння такими операціями:
 - виклик лексичної одиниці із довготривалої пам'яті;
 - зовнішньомовленнєве відтворення лексичної одиниці у потоці мовлення;
 - миттєве сполучення даної одиниці з іншими;
- рецептивні лексичні навички (навички розпізнавання і розуміння лексичних одиниць активного і пасивного мінімумів при читанні та аудіюванні);
- навички обґрунтованої здогадки про значення лексичної одиниці, які відносяться до потенціального словника при читанні та аудіюванні;
- навички користування різними видами словників (двомовних, одномовних, фразеологічних, тематичних, країнознавчих) [14, с. 94].

Формування лексичних навичок – це процес, який складається з декількох етапів, а саме:

- етап ознайомлення (презентації мовного матеріалу);
- етап тренування (закріплення мовного матеріалу);

- етап практики в спілкуванні (розвиток навичок та вмінь використовувати лексику в різних видах мовленнєвої діяльності) [Ватаманюк].

Другою складовою лексичної компетентності є лексичні знання. О. Бігич характеризує це поняття як відтворення у свідомості людини результату пізнання лексичної системи іноземної мови як цілісного явища і власне правил її застосування на практичному рівні [5, с. 216].

Третім складником лексичної компетенції є лексична усвідомленість. Її розуміють як компонент цілісної лінгвістичної усвідомленості, або свідомо-рефлексивного підходу до явищ мови і мовлення, а також до індивідуального оволодіння іншомовною комунікативною компетентністю. Це здатність учня усвідомлювати процеси формування своєї лексичної компетентності і опановувати іншомовний вокабуляр, створюючи при цьому систему особистих лексичних знань; диференціювати і вживати лексичні одиниці залежно від контексту; усвідомлювати та аналізувати власні переваги й недоліки відносно оволодіння і вживання системи лексичних засобів у мовленні [5, с. 217].

Міра П. та Вольтер П. запропонували власну модель лексичної компетентності. На відміну від З. Шена, який пропонував уявити лексичні знання лінійними у вигляді континуума [50], Міра П. та П. Вольтер вважали, що такий погляд не відображає відкриту природу лексичних знань. Саме ця особливість дозволяє стверджувати, що перехід від одного рівня до іншого рівня лексичних знань є багатоступеневим. Згідно цієї моделі є п'ять площин (від 1 до 5), площина 0 – це невідомий лексичний елемент. Кожна площина не залежить від інших, тому учні можуть вільно переходити від однієї до іншої, не дотримуючись якогось порядку. Тобто, лексичні знання не є лінійними та мають відкритий характер, тому учні можуть забути або вивчити лексичні одиниці із будь-якої площини [50]. Важливою

особливістю цієї моделі є зв'язок лексичних одиниць одна з одною та їх зв'язок із широтою та глибиною лексичних знань. Мозок зберігає лексичні знання у семантичних полях, а учні актуалізують їх відповідно до потреб комунікативної ситуації.

С. Ніколаєва досить докладно описала процес засвоєння лексичного матеріалу, вказавши, що цей процес доволі схожий на засвоєння граматичного матеріалу. Дослідниця виділила три етапи роботи:

- етап ознайомлення учнів з новими лексичними одиницями – семантизація лексичних одиниць;
- етап автоматизації дій учнів з новими лексичними одиницями, де розрізняють автоматизацію на рівні словоформи, вільного словосполучення та фрази\речення;
- автоматизація на понадфразовому рівні – діалогічної або монологічної єдності.

Далі здійснюється удосконалення дій учнів з лексичними одиницями і як результат – ситуативне вживання засвоєння лексичних одиниць при висловлюванні своїх думок в усній формі (говоріння) та письмовій формі (письмо), а також контексте розуміння лексичних одиниць при читанні та аудіюванні. Тут ми маємо справу з мовленнєвими вміннями, які ґрунтуються на навичках, у тому числі й на лексичних, іншими словами, лексичні навички мають функціонувати в мовленнєвих уміннях [13, с. 95].

Отже, розуміємо компетентність як готовність та здатність, що передбачає володіння необхідними знаннями та вміннями, навичками, включатися в певну професійну сферу та якісно вирішувати у ній певні професійні завдання.

Іншомовна лексична компетентність – це наявність лексичних знань, умінь та навичок та здатність зрозуміло та чітко підібрати мовний

лексичний матеріал для вирішення певної комунікативної задачі; також це компонент загальної іншомовної компетентності.

1.2 Сучасні проблеми формування лексичної компетентності на уроках англійської мови

Формування лексичної компетентності – це один із напрямків діяльності вчителя. Як зазначає С. Ніколаєва, лексична компетентність є елементом лінгвістичної [14, с. 54]. Лексеми у пам'яті людини не існують окремо одна від одної, вони існують в лексико-семантичних відносинах, які в свою чергу, мають два типи структурних відносин: парадигматичні та синтагматичні. З допомогою цих відносин слово з довготривалої пам'яті актуалізується та включається в мовний ланцюг.

Синтагматичні відносини – це рівень лінійного розгортання, поєднання слів у словосполучення. Асоціації такого характеру виникають у молодших школярів, які пов'язують слово «склянка» з «молоком», прикметник «холодна» із словом «зима». З дорослішанням дитини змінюється і мислення і з'являються умови для парадигматичних зв'язків [12, с. 78]. Іншими словами ми говоримо про лексичний досвід, за визначенням Н. Кожем'яко та Л. Мостицької:

- здатність миттєво викликати із довготривалої пам'яті слово залежно від конкретної мовної задачі;
- включати його в мовний ланцюг [10, с. 77].

Парадигматичні відносини пов'язані з такими рівнями мови як: граматичний, фонетичний та ін. Ці відносини спричиняють зв'язок не лише між різними формами та словами, а й синонімічні, антонімічні зв'язки між словами, а також зв'язок слів, близьких за контекстом. Для накопичення якісного лексичного досвіду необхідно, щоб були встановлені міцні парадигматичні зв'язки слів, адже вони є основою для міцного запам'ятовування та зумовлюють виклик із довготривалої пам'яті необхідного слова.

Однією з перших проблем формування лексичної компетентності є формування сталих парадигматичних зв'язків, що зумовлює швидке забування слів, а це, в свою чергу, спричиняє скорочення активного словникового мінімуму учнів. У шкільному курсі іноземних мов поділяють активний (той лексичний матеріал, яким учні повинні користуватися для вираження своїх думок в усній та письмовій формах, а також розуміти думки інших людей при аудіюванні чи читанні) та пасивний (та лексика, яку учні мають лише розуміти при сприйманні чужих думок в усній формі (при аудіюванні) та письмовій формі (при читанні)), словникові мінімуми [12, с. 91]. Ці вокабуляри формуються впродовж не лише всього навчання, але і впродовж всього життя, але програмою визначена кількість слів, яка повинна бути засвоєна учнем для того, щоб він міг стати повноправним учасником комунікативного акту іноземною мовою, тому необхідна постійна та цілеспрямована робота вчителя та учнів.

С. Ніколаєва також відмітила труднощі для вивчення лексичного аспекту іноземної мови та труднощі засвоєння лексичних одиниць. Почнемо з перших, адже вони більш загальні:

- невичерпний запас лексики будь-якої західноєвропейської мови;
- труднощі засвоєння іншомовної лексики, які пов'язані з формою слова (звуковою, графічною, граматичною), його значенням\значеннями, характером сполучуваності з іншими словами, вживанням слів, а також розходженням зі словами рідної мови [13, с. 92].

Викладені факти свідчать про необхідність труднощі, систематичної роботи з лексичним матеріалом на уроках англійської мови.

Відбір лексичних мінімумів для різних вікових груп учнів проводиться укладачами програм, модельних програм, авторами підручників, які чітко прописують об'єм вокабуляра та відносять слова до активного або пасивного мінімуму. Тобто, вчителі мають справу з уже готовим переліком лексем, але в рамкових програмах прописані теми

спілкування, а стосовно наповненості вчителі отримали методичну свободу, що дозволяє максимально урізноманітнити та індивідуалізувати навчальний процес, з одного боку, та значно збільшили витрати часу вчителя на формування цього вокабуляра, з іншого боку.

С. Ніколаєва зазначає, що конкретні кількісні дані, які наводяться у програмі, не слід вважати достатньо науково обґрунтованими та остаточними, бо вони безпосередньо пов'язані з умовами навчання, які весь час змінюються, а також цілями і змістом навчання (співвідношення видів мовленнєвої діяльності, тематикою, конкретним підручником і т.д.). Одиницею навчання лексичного матеріалу є лексична одиниця, яка може бути не лише словом, але й сталим словосполученням і навіть так званім «готовим» реченням [13, с. 93].

Важливим аспектом навчання лексичного матеріалу, як ми зазначали раніше, є відбір лексем і надзвичайно важливо правильно їх підібрати, тому постає питання критеріїв відбору, яке С. Ніколаєва пропонує вирішити і виділяє такі основні критерії відбору лексичних мінімумів:

- сполучуваність, тобто здатність лексичних одиниць поєднуватися з іншими одиницями у мовленні;
- семантична цінність, тобто висловлювання за допомогою лексичних одиниць важливих понять з різних сфер людської діяльності, у тому числі й тих, що визначені програмою і представлені в конкретному підручнику;
- стилістична необмеженість (перевага не надається жодному із стилів мовлення).

Задля вирішення проблеми, що лексем, які відповідають цим критеріям надзвичайно багато, що перевищує можливості словника-мінімуму, дослідниця виділяє ще й додаткові критерії:

- частотності;
- багатозначності;

- словотворчої та стройової здатності.

За переконанням дослідниці, чим вищі показники слова за цими критеріями, тим цінніші вони для процесу навчання іноземної мови і тим скоріше вони мають бути включені до словника-мінімуму [Ніколаєва, 93].

Активний та пасивний словниковий запаси не існують та не функціонують окремо один від одного, їх взаємодія є динамічною та постійною, доказом цього слугує той факт, що одні слова переходять із активного словникового запасу в пасивний і навпаки. разом активний та пасивний словниковий запаси утворюють так званий наявний або реальний словник, який включає знайомі лексичні одиниці, які учні вживають для вираження своїх думок або для сприймання і розуміння думок інших людей), який служить основою для формування потенціального словника (в його число входять незнайомі слова, про значення яких читач\слухач може здогадатися, зустрівшись із ними при читанні\аудіюванні) [13, с. 94].

До потенційного словника С. Ніколаєва відносить такі:

- інтернаціональні слова, подібні за звучанням і\або написанням та за значенням до рідної мови
- похідні та складні слова, які складаються з відомих учням компонентів;
- конвертовані слова;
- нові значення відомих багатозначних слів;
- слова, про значення яких учні можуть здогадатися за контекстом [13, с. 94].

Саме формування потенційного словника вирішує питання збільшення кількості слів, які учень може зрозуміти без їх прямого заучування. Як зазначає О. Тарнопольський, цей словниковий запас служить лише для рецепції – розуміння раніше невідомих слів у текстах, які читаються, через:

- здогадку про їх значення за контекстом того, що читається;

- здогадку про значення завдяки знайомим кореням похідних слів і розумінню значень, що передають використані в їх створенні словотворчі елементи (префікси, суфікси, конверсія тощо);
- здогадку про значення завдяки зіставленню зі словами того самого кореня у рідній мові або в іншій відомій студенту іноземній мові [22].

Лексичні одиниці, які належать до потенційного словникового мінімуму, не вивчаються свідомо і не засвоюються мимовільно, тому що після розуміння їх значень у процесі читання вони не переходять до довгострокової пам'яті тих, хто навчаються (хоча це може трапитися, якщо такі одиниці багаторазово зустрічаються у текстах для читання, – у цьому випадку вони навіть можуть перейти до репродуктивного словникового запасу студентів). Що заучується довільно і свідомо у випадку, який розглядається (тут немає місця для мимовільного засвоєння), – це шляхи та способи здогадки про значення незнайомих слів через використання однієї з трьох зазначених вище процедур [22].

Важко переоцінити значення формування потенційного словника для формування іншомовної лексичної компетентності, адже науковці вважають, що словник, який забезпечує розуміння при читанні та аудіюванні, за рахунок потенціального словника може збільшуватись в 5-6 разів.

Труднощі засвоєння лексичних одиниць запропоновані С. Ніколаєвою:

- труднощі засвоєння форми:
 - звукової,
 - графічної,
 - структурної,
 - граматичної;
- труднощі оволодіння значенням лексичних одиниць:
 - прямим,
 - переносним,

- подібним,
- протилежним,
- багатозначністю;
- труднощі оволодіння сполучуваністю лексичних одиниць:
 - збігом з рідною мовою,
 - відмінністю від рідної мови,
 - вільною,
 - обмеженою;
- труднощі активного словника:
 - синоніми,
 - подібність форми (звукової),
 - відмінності в сполучуваності слів;
- труднощі пасивного словника:
 - багатозначність,
 - подібність форми (графічної),
 - короткі (односкладові) слова,
 - переносні значення [14,с. 63].

Виділення цих труднощів є надзвичайно важливими, адже їх визначення дозволяє спланувати роботу так, аби їх подолати та запобігти тому, щоб вони негативно впливали на подальший процес формування лексичної компетентності. Наприклад, в процесі вивчення багатозначних слів необхідно звернути увагу на їх багатозначність та пропрацювати особливості їх функціонування у мовленні.

Однією із складностей вивчення лексики є диференційований підхід до засвоєння різних лексичних одиниць, що пов'язано з тим, що різні лексичні одиниці потребують різної кількості повторень для запам'ятовування. Тобто лексика активного та пасивного словникового мінімуму потребує різного підходу до їх формування.

По-перше, лексику, яка підлягає тільки рецептивному (пасивний словниковий запас) засвоєнню, необхідно значно менше разів повторювати

для запам'ятовування, ніж ту, що призначена для засвоєння репродуктивного (активний словниковий запас) [22, с. 232].

Наприклад, згідно з даними, наведеними у праці М. Педанової, лексична одиниця потребує від 10 до 20 повторень у матеріалах, що читаються або аудіюються, для того, щоб така одиниця була засвоєна рецептивно. Для її ж репродуктивного засвоєння кількість повторень має бути підвищена майже вдвічі [22].

По-друге, як рецептивне, так і репродуктивне засвоєння лексики, тобто необхідна кількість повторень для такого засвоєння, залежить від типології лексичних одиниць а саме:

- слова, графіка яких не збігається з їхньою звуковою формою, є складнішими для засвоєння, ніж слова, в яких графіка та звукова форма збігаються (саме в цьому полягає складність запам'ятовування багатьох англійських слів, таких як: *light, dough, feign* та ін.);
- короткі слова засвоюються легше, ніж довгі;
- абстрактні поняття складніші для запам'ятовування, ніж поняття конкретні;
- багатозначні слова (наприклад, англійське дієслово *get*) складніші для засвоєння, оскільки кожне значення потребує додаткових зусиль для запам'ятовування; труднощі зростають у багато разів, якщо сфера значень слова іноземної мови не збігається зі сферою значень аналогічного слова у рідній мові (інтерференція рідної мови, яка є одним з головних джерел виникнення труднощів у засвоєнні іншомовної лексики);
- складно засвоювати службові слова (*at, of* – англійська мова), оскільки вони здебільшого ненаголошені, їх легко сплутати, і вони (наприклад, прийменники) часто не збігаються зі значеннями відповідних службових слів у рідній мові (інтерференція рідної мови);

- складними для засвоєння є і сталі словосполучення (наприклад, англійські фразові дієслова, такі як: *give up*, *put up*, *get off* та ін.), оскільки значення словосполучення не збігається зі значеннями його складових частин;
- внутрішньомовна інтерференція створює значні труднощі, наприклад, коли два іншомовних слова вимовляються майже однаково або зовсім однаково (англійські *through– threw*) або коли два слова пишуться однаково, але в різних значеннях вимовляються по-різному, як англійське *tear* в значенні «рвати» і *tear* в значенні «сльоза»;
- складно запам'ятовувати лексичні одиниці, що вживаються у схожих мовленнєвих ситуаціях, але в різних значеннях, як англійські дієслова *say* і *tell*;
- багато також залежить від того, чи засвоюється лексична одиниця ізольовано або у значущому контексті, тобто у сполученні з іншими словами, оскільки в останньому випадку засвоєння значно полегшується;
- нарешті, треба брати до уваги і особливості сполучання конкретного слова з іншими словами у зв'язному контексті – коли таке сполучання збігається з відповідною моделлю у рідній мові, засвоєння полегшується і, навпаки, воно ускладнюється, коли сполучання проводиться за іншою моделлю (для порівняння: *depend on* в англійській мові, буквально: «залежати на» і «залежати від» в українській мові).

Врахування виділених труднощів дуже важливе в процесі організації навчального процесу на уроках англійської мови, адже це допоможе зробити процес вивчення більш ефективним. Якщо вчитель знає труднощі, то його обов'язок підібрати такі прийоми та методи роботи, щоб виникнення цих труднощів попередити.

Отже, труднощі вивчення лексики та засвоєння окремих лексем пов'язані з багатьма факторами. Труднощі засвоєння лексичного матеріалу

пов'язані із особливостями будови мови, особливостями загального словникового запасу мови, яка вивчається. Негативний вплив цих труднощів можливо мінімізувати на уроках англійської мови шляхом систематичного та методично обґрунтованого підходу до відбору лексичних мінімумів. Критерії відбору поділяємо на основні (сполучуваність, семантична цінність, стилістична необмеженість) та додаткові (частотність, багатозначність, словотворча здатність, стройова здатність). Труднощі засвоєння окремих лексичних одиниць: засвоєння форми, оволодіння значенням лексичних одиниць, оволодіння сполучуваністю лексичних одиниць, труднощі формування активного та пасивного словника.

1.3 Європейський, азіатський та український досвід вирішення проблем формування лексичної компетентності на уроках англійської мови в основній школі з використанням сучасних онлайн платформ

Зміни у суспільстві: глобалізація, відкриття кордонів, утворення союзів та збільшення кількості їх учасників, диджиталізація у всіх сферах життя спричинили значні зміни в освіті багатьох країн, адже саме освіта завжди реагує на зміни у суспільстві однією із перших.

Навчальний процес – це процес не статичний, а динамічний, постійно змінюються завдання навчання, засоби навчання, змінюється психологічний стан його учасників, особливості та характер сприймання та оброблення інформації.

На запит суспільства щодо організації освіти за допомогою сучасних технологій з'явилося багато онлайн платформ, які задовольняють цей запит.

За допомогою мережі Інтернету та величезної кількості ресурсів з'явилося багато нових способів, які допоможуть задовольнити запит на вивчення іноземної мови, з їх допомогою можна вивчати іноземну мову самостійно, а можна використовувати їх як допоміжний засіб навчання. Виділяють деякі найбільш популярні безкоштовні ресурси: Duolingo, Busuu, LingQ, Lang8, Lingualia, Ling-U, Papora, Digital Dialects, Memise та ін. Ці платформи мають схожі цілі та методи навчання, але відрізняються дизайном та іншими аспектами.

Досвід використання онлайн платформи Edmondo в Індонезії описаний у праці Е. Прастікаваті, Ваяка, М. Лестарі та у праці Маналу, Ф.М., Ангрейні, А., і Муназар, А. [45].

Edmondo – це безкоштовна соціальна мережа, яку можна використовувати як навчальний інструмент та засіб для вчителів та учнів,

щоб організувати співпрацю та інтеракцію, але при цьому вони можуть знаходитись в будь-якому куточку світу.

За словами дослідниць учні позитивно сприймали цю навчальна платформу для вивчення англійської мови. Переваги платформи:

- корисність матеріалів, яка надає платформа,
- простота використання,
- економія часу навчання,
- урізноманітнення навчальних занять
- простий інтерфейс [Праскаваті].

Ф. М. Маналу, А. Анггрейні, і А. Муназар відмітили, що ця платформа сприяє формуванню активності та відповідальності, підвищенню мотивації до вивчення іноземної мови [41].

Вивчення мови все частіше відбувається в різноманітних формальних і неформальних умовах, де технологій, ігор стало більше. Окрім того, вони інтегруються у навчання і стають засобом навчання, зокрема навчання іноземним мовам. Величезна кількість можливостей практикувати іноземну мову поза класом сприяє виникненню ще одного завдання для вчителя: скеровувати учнів до ресурсів, які найбільше відповідають їхнім потребам та вимогам як засіб навчання.

Одним із засобів навчання в науковій статті Б. Брік та Т. Черві-Вілсон було представлено онлайн платформу *Duolingo*. Свій досвід використання онлайн платформи на заняттях в Англії науковці представили у вигляді статті, де чітко відобразили своє враження від використання цієї платформи [25].

Duolingo – безкоштовна мовна платформа, доступна як на комп'ютері, так і на мобільному пристрої. Ця платформа пропонує 68 різних мовних курсів на 23 мовах. Тут є уроки для розвитку іншомовної письмової компетентності, а також використовується написання диктантів. Важливим моментом є те, що тут наявне *skill tree* дерево навичок на основі гейміфікації, тому учні можуть удосконалювати свої навички, також

частина платформи покликана розвивати іншомовну лексичну компетентність. Мета сайту стосовно іншомовної лексичної компетентності – навчити 2000 лексем кожного, хто бажає. Розробники сайту обіцяють, що за умови повного та успішного проходження навчання (виконання всіх завдань) учень досягне словникового запасу рівня B1 за CEFR. Навчання відбувалось 11 тижнів, платформу використовували як додатковий інструмент самонавчання на мовних курсах в університеті Ковентрі. Дослідники відмітили, що платформа є зручною у використанні, зрозумілою, але радять використовувати її як інструмент вивчення мови для консолідації та поглиблення знань під час занять, але ніяк не як єдиний інструмент навчання [].

Підвищення рівня володіння мовою слухачами курсів, які користувались цією ж платформою у своєму дослідженні відмітив і Г. Сушант. Він вказав, що студенти, які користувались цією платформою, кількісно збільшили свій словниковий запас [51].

Досвід використання цієї ж платформи у Греції викладено у статті Атанасімос Н. Вчений відмітив ті ж переваги використання платформи, які були відмічені раніше, але проаналізував цю платформу стосовно саме вдосконалення лексичних та граматичних навичок і дійшов висновку, що підбір матеріалу та завдання для вдосконалення лексичної компетентності є вдалим та методично обґрунтованими, але потрібно вдосконалити розділ, покликаний вдосконалювати граматичні навички [24].

Методологічні переваги та недоліки використання цієї онлайн платформи представила дослідниця із Болгарії Г. Герова [28]. Серед переваг назвала такі:

- безлімітний доступ до платформи, поки є підключення до мережі інтернет;
- розвиток хороших звичок до навчання (щоденне нагадування про необхідність навчання, що безумовно сприяє поступовому прогресу в

оволодінні матеріалом), що стає передумовою довгострокового успіху у вивчення мови;

- навчання без тиску та можливість планувати та організовувати, регулювати своє навчання, таким чином, завдяки інтервалу та паузам у навчанні, що потім спричиняє необхідність перегляду вже пройденого матеріалу, отримані знання переходять із короткотривалої довготривалої пам'яті;
- переклад висловлювань формує навички письма та говоріння, а також сприяє формуванню лексичної компетентності;
- часте повторення матеріалу сприяє гарному запам'ятовуванню, зокрема лексичних одиниць;
- пояснення, додаткові роз'яснення, які надаються впродовж вивчення теми сприяють кращому запам'ятовуванню, а отже формуванню іншомовної компетентності;
- наявність зворотного зв'язку та виправлення помилок, яке відбувається одразу, сприяє зменшенню кількості помилок в майбутньому, а наявна *strength bar* (шкала міцності). дозволяє проаналізувати засвоєння матеріалу та повторно переглянути матеріал та удосконалися з певного аспекту [30].

Недоліки, які виділила дослідниця пов'язані із відсутністю творчого компоненту, що, в свою чергу, негативно впливає саме на формування репродуктивних навичок, в тому числі і лексичних:

- недостатня увага до формування навичок продуктивного говоріння та письма, адже мовлення практикується, в основному через повторення, і якщо учень намагається сформулювати власне твердження, платформа не надає конструктивного зворотнього зв'язку щодо того, чи є висловлювання правильним чи ні (тут вбачаємо недолік і для формування лексичної компетентності);

- навчання письма також є керованим і у випадку, коли учні хочуть створити власний письмовий текст їм не надається ні можливість, ні відповідний зворотний зв'язок. Кероване письмо дуже корисне на початку вивчення, щоб навчитися правильно відтворювати графічну оболонку лексеми, але відсутність завдань для творчого письма – це безумовно недолік [30].

Ще однією відомою платформою є *Busuu* — це найбільша в світі соціальна мережа для вивчення мов, яка надає 12 мовних курсів в Інтернеті та на мобільних пристроях для понад 90 мільйонів студентів по всьому світу. Учасники можуть зареєструватися безкоштовно або підписатися на преміум-членство, щоб розблокувати додаткові функції, такі як уроки граматики, офлайн-режим, мовний сертифікат McGraw-Hill Education або ж адаптивний Vocabulary Trainer. *Busuu* було засновано в травні 2008 року Бернхардом Ніснером і Адріаном Гілті. Компанія запустила безкоштовну версію свого веб-сайту та відкрила свій перший офіс у Мадриді. У 2009 році було запроваджено преміум-членство для доступу до всіх функцій платформи, а в 2010 році було запущено перший мобільний додаток *Busuu*. *Busuu* названо на честь мови бусуу, що знаходиться під загрозою зникнення, якою розмовляють у Камеруні. Згідно з етнологічним дослідженням, проведеним у 1980-х роках, лише вісім людей на той час ще могли розмовляти цією мовою. У 2010 році *Busuu* створив короткий мовний курс, щоб заохотити людей вивчати мову *Busuu* за допомогою *Busuu*.

У 2012 році *Busuu* ще більше покращив функціональні можливості платформи та збільшив свою частку на світовому ринку. Протягом цього року компанія перевела свої офіси та персонал до офісу в Лондоні та стала розвиватися ще більше.

Мета платформи – це вивчення граматики, лексики та формування мовленнєвих навичок за допомогою мовних ігор та інтерактивних уроків. На платформі тренуються, надсилаючи письмові вправи носіям мови. Навчання відбувається персоналізовано.

Серед інших переваг Н.Л.Р. Прастікаваті називає також: зручність використання, доступність, цікаво організовані завдання, роботу із носіями мови, є можливість ведення чату. Але дослідниця зазначила, що використання платформи можливе як використання додаткового інструменту навчання [45].

В Україні також активно використовуються онлайн платформи для вивчення англійської мови в цілому для формування лексичної компетентності зокрема. Павлюк А.Б., Ярема М.І. виділили такі переваги використання онлайн-ресурсів для засвоєння нових лексичних одиниць:

- портативність (можливість використовувати доступні девайси, мобільні пристрої, які можна легко переносити, вивчаючи лексичні одиниці як під час уроків, так і у вільний час);
- соціальна інтерактивність (можливість взаємодії);
- контекстуальна чутливість (наявність автентичних матеріалів);
- індивідуальний підхід (надання конкретних інструкцій на основі індивідуальних потреб і прогресу в навчанні) [18].

У дослідженні проаналізовано використання на уроках *Quizlet*, *WordWall*, *Words*.

Платформа *Quizlet* допомагає вивчати лексику за допомогою карток, також є чудовим помічником вчителя для підготовки навчальних модулів та папок з наочним матеріалом до кожного уроку, в програмі є багато ігор (підбери слово, потренуй написання слова та вимову, пройди тест) для формування навичок використання нових слів. А. Діденко відмітила, що ця платформа є зручною та зрозумілою для її використання, має чудовий інтерфейс, а функціонал онлайн-платформи *Quizlet* дозволяє створювати цікаві тести [9].

Платформа *WordWall* є чудовим помічником для створення навчальних вікторин, вправ, ігор на відпрацювання лексики з певної теми.

Додаток *Words* має функціонал, щоб познайомити учнів з новими лексичними одиницями, сформувати навички вимови та написання слів,

провести етап тренування використання нової лексики та контроль засвоєння нової лексики учнями.

Авторки доходять висновку, що онлайн-ресурси є вкрай необхідними при формуванні іншомовної лексичної компетентності на уроках англійської мови в умовах дистанційного навчання, тому що саме онлайн-ресурси слугують джерелом додаткової інформації, полегшують роботу вчителя і дозволяють урізноманітнити урок, зробити його цікавим, наповнити наочним матеріалом, змінювати форми взаємодії, та використовувати різноманітні прийоми для вивчення лексики та її тренування. Використання онлайн-ресурсів дає змогу прискорити формування та розвиток навичок і вмінь учнів у відтворенні нових лексичних одиниць з теми, їх написанні, та аудіюванні, підвищує мотивацію учнів та інтерес до вивчення іноземної мови, стимулює розвиток пізнавальної та творчої активності [18].

Таким чином, стверджуємо, що використання онлайн платформ для навчання англійської мови відбувається по всьому світу. Серед головних переваг їх використання можна виділити: зручність використання, доступність, індивідуалізацію завдань, зручний графік навчання, мотивацію до вивчення іноземної мови, яка відбувається шляхом використання онлайн технологій, що значно підвищує інтерес учнів до предмету. Головним недоліком використання онлайн платформ є обмежена можливість використання завдання, покликаних формувати репродуктивні навички, недостатній контроль, аналіз помилок саме людиною, а не комп'ютером. Вважаємо, що мінімізувати названі недоліки можна шляхом використання онлайн платформ на уроках, де вчитель може чітко прослідкувати прогрес кожного учня, проаналізувати помилки та труднощі кожного, що допоможе побудувати максимально продуктивну стратегію для подальшого вивчення іноземної мови.

Висновки до першого розділу

Компетентність – це готовність та здатність до певної діяльності, задля формування компетентності необхідно сформувати певні знання, уміння та навички, які дозволять стати повноправним членом певної професійної сфери, що передбачає вирішення відповідних завдань

Іншомовна лексична компетентність – це сформований набір знань, умінь та навичок, який дозволяє підібрати вдалий лексичний матеріал для вирішення певної комунікативної задачі; це невід’ємний компонент загальної іншомовної компетентності.

Декілька факторів спричиняють труднощі вивчення лексем. Ці труднощі пов’язані зі особливостями структури мови та характеристиками словникового запасу іноземної мови, яка вивчається. Негативний вплив цих труднощів можливо подолати шляхом методично аргументованого підходу до відбору лексичних одиниць: основні та додаткові критерії сприятимуть відбору необхідних лексем.

Використання онлайн-платформ задля вивчення англійської мови відбувається в багатьох країнах. Методисти виділяють такі переваги цього виду роботи: зручність використання, доступність, індивідуалізацію завдань, зручний графік навчання, мотивацію до вивчення іноземної мови, яка відбувається шляхом використання онлайн технологій, що значно підвищує інтерес учнів до предмету. Серед недоліків виділяємо такі: відсутність завдань творчого характеру, складність контролю за виконанням завдань, відсутність можливості аналізу помилок вчителем. Вважаємо, що названі недоліки можна нівелювати, якщо організовувати роботу із онлайн-платформами у класі, коли вчитель може безпосередньо перевірити кожного та дещо доповнити завдання.

РОЗДІЛ 2. ПЕРСПЕКТИВИ ПРАКТИЧНОЇ ЕКСПЛІКАЦІЇ ФОРМУВАННЯ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В ОСНОВНІЙ ШКОЛІ З ВИКОРИСТАННЯМ СУЧАСНИХ ОНЛАЙН ПЛАТФОРМ

2.1 Сучасні підходи до формування лексичної компетентності на уроках англійської мови в основній школі з використанням сучасних онлайн платформ

Процес вивчення іноземної мови – це перш за все взаємодія вчителя та учня. Саме вчитель обирає форми та методи навчання, а тому повинен враховувати багато факторів, які як позитивно так і негативно впливають на процес формування лексичної компетентності. Ступінь сформованості лексичної компетентності впливає на формування комунікативної компетентності, яка і дозволяє учневі стати повноцінним учасником міжкультурної комунікації. Тому вчитель повинен обрати саме ті форми, методи роботи та засоби навчання, які максимально підвищують ефективність формування лексичної компетентності. В сучасних умовах вже фактично неможливо організувати процес навчання без залучення новітніх інформаційних технологій. Різні застосунки та онлайн платформи вже стали майже обов'язковим інструментом навчання на уроках англійської мови для вивчення граматики та лексики.

Питання формування лексичної компетентності з використанням онлайн платформ загалом та на уроках англійської мови в основній школі зокрема стало для освітян особливо актуальним в останні декілька років. Очевидно, цей інтерес був викликаний розвитком інформаційних технологій, розробкою все більшої кількості застосунків для використання їх саме в освітянській царині, що, в свою чергу, значно урізноманітнює процес навчання, а це сприяє стимулюванню інтересу учнів до навчання,

дозволяє індивідуалізувати навчання та робить процес навчання більш сучасним та близьким по формі організації саме для учнів.

Спектр інтересів українських науковців в питанні використання онлайн ресурсів в навчальних цілях досить широкий. Так, С. Романюк [20] порівнює сучасні платформи та онлайн-сервіси для організації дистанційного навчання, Г. Андріянова, Н. Скора та О. Крутін [2] представили наочні приклади використання інтернет ресурсів в умовах дистанційного навчання, Ю. Лісова та О. Клименко [16] представили методику використання інтерактивних ігрових платформ у навчання іноземної мови у середній школі, С. Алексєєва [1] здійснила огляд навчального онлайн-контенту, доступного для учнів, який розроблено й розміщено на різних освітніх платформах. Питанню ж формування лексичної компетентності на уроках англійської мови в основній школі присвячено небагато наукових розвідок. Наприклад, А. Павлюк, М. Ярема [18] досліджували використання онлайн-ресурсів для формування іншомовної лексичної компетентності учнів на уроках англійської мови в умовах дистанційного навчання. Всі ці наукові доробки підтверджують нашу думку, що в сучасних умовах онлайн ресурси (одним з видів яких є онлайн платформи) стали невід'ємною частиною навчання.

Використання онлайн платформ для формування лексичної компетентності на уроках англійської мови в середній школі не повинно бути бездумним та некерованим. Перш за все, необхідно враховувати ті фундаментальні засади іншомовного навчання, до яких відносяться принципи (положення, на основі яких здійснюється навчання; вимоги) та підходи (особливості взаємодії учасників навчального процесу), які визначені в нормативних документах та наукових розвідках методистів.

Серед науковців немає однастайності стосовно визначення принципів іншомовного навчання, тому ми орієнтуємося на ті принципи, навколо яких не виникає дискусій. До дидактичних принципів навчання відносять: принцип наочності, принцип посильності, принцип міцності, принцип

свідомості, принцип науковості, принцип активності, принцип активності, принцип індивідуалізації. До методичних принципів: принцип комунікативності, домінуючої ролі вправ, взємопов'язаного навчання видів мовленнєвої діяльності, урахування рідної мови [13, с. 48-52]. Важливо, що використання онлайн платформ відповідають майже всім дидактичним та методичним принципам, адже використання онлайн платформ дозволяє організувати вивчення лексики:

- з використанням наочних матеріалів (принцип наочності);
- в залежності від підготовки учнів (принцип посиленості);
- за допомогою створення живих образів, асоціацій, своєрідних «гачків» у пам'яті (принцип міцності);
- із залученням матеріалу, який забезпечує розвиток пізнавальних здібностей учнів (принцип свідомості);
- як активний процес з позиції учня: учень здобуває знання та формує свої навички шляхом виконання завдань, а не є пасивним слухачем, який отримує готові знання (принцип активності);
- з використанням тих методів та прийомів навчання, які сприяють їх гармонійному розвитку, дозволяють учням проявити свою індивідуальність, особистісні якості (принцип виховуючого навчання);
- з урахуванням індивідуально-психологічних особливостей (принцип індивідуалізації);
- як модель процесу реальної комунікації (принцип комунікативності);
- за допомогою вправ, покликаних сформувати навички та вміння іншомовного мовлення (принцип домінуючої ролі вправ);
- як процес формування всіх видів мовленнєвої діяльності (принцип взємопов'язаного навчання).

Дотримання принципу науковості забезпечує сам вчитель, підбираючи лише той матеріал, який відповідає принципу наочності, тому

ми не віднесли його до тих принципів, дотриманню яких сприяє використання онлайн-платформ.

Використання онлайн платформ в процесі вивчення лексики дозволяє організувати навчання так, щоб воно відповідало сучасним підходам іншомовної освіти: компетентнісному та комунікативно-діяльнісному. Використання онлайн-платформ сприяє формуванню загальних та спеціальних компетентностей, адже дозволяє використання широкого спектру форм та методів навчання, покликаних формувати інтегральну компетентність (компетентнісний підхід), а також комунікативних умінь, які забезпечують соціальну взаємодію учнів в процесі комунікації та формування навичок спілкування (комунікативно діяльнісний).

Онлайн платформи – чудовий інструментом формування лексичної компетентності в основній школі, який обов'язково допоможе вчителю в його професійній діяльності.

Важливим методичним аспектом у використанні онлайн платформ задля формування лексичної компетентності на уроках англійської мови в основній школі є етапи використання онлайн платформ, які повністю залежать від мети використання онлайн платформи. Аналіз методичної та наукової літератури, а також аналіз власного досвіду роботи у школі під час проходження педагогічної практики, виявив, що є три основних загальних завдання використання платформ:

1. Задля організації навчального процесу загалом (MOODLE, ATutor, Claroline, Dokeos, LAMS, Sakai, ILIAS, Google Classroom та ін.)
2. Задля урізноманітнення навчального процесу, використання онлайн платформ як ігрового інструменти (LearningApps, Liveworksheets, Britishcouncil та Quizlet).
3. Спеціальні онлайн платформи для вивчення лексичного матеріалу (LinguaLeo, WordWall).

Перше завдання вирішує загальне питання організації навчального процесу. Такі платформи мають відповідний функціонал аби забезпечити

вирішення цього завдання: формування іншомовної компетентності (граматична, лексична, соціолінгвістична та ін.). Наприклад, на платформі MOODLE можна створювати різні завдання: тести різного плану (з вибором одного варіанту, з множинним вибором, із вибором пропущених елементів), створення власного висловлювання, зміна порядку слів у реченні. Також на цій платформі є можливість використання різних аудіо та відеофайлів, після роботи з якими можна пропонувати виконати завдання.

Платформа Classroom – нова розробка компанії Google, яка покликана полегшити роботу вчителів, викладачів та зробити її ефективнішою. Він інтегрований з Google Docs, Drive, Gmail та є складовою спеціалізованого освітнього пакета Google Apps for Education разом з календарем, електронною поштою та іншими програмами. За допомогою інтерактивного сервісу Classroom викладач зможе організувати комунікації із учнями, швидко готувати завдання та проводити заняття. Під час розробки завдання викладач може: скористатися опцією спільного доступу до документа, або ж опцією автоматичного створення копії для кожного студента, побачити, хто закінчив виконання завдання, а хто – ні, забезпечити зворотний зв'язок та поставити запитання студентами в режимі реального часу як в класі, так і поза його межами. Не можна не відзначити, що Google Classroom має декілька важливих переваг серед інших подібних рішень, а саме: по-перше, це перевірені часом сервіси, які об'єднано в межах однієї програми, по-друге, велика користувачька аудиторія [20]. Учні в інтерактивному режимі мають можливість ознайомитися із завданнями та матеріалами, які з'являються в папках на Google Drive, а також із зауваженнями у файлах тестових завдань. Безпосереднє спілкування, як з викладачем, так і з одногрупникам, – ще одна корисна функція Google Classroom [20]. Усі згадані можливості вже свідчать на користь вибору згаданої системи, а її функціонал, незважаючи на відносно невеликий час існування платформи, аж ніяк не поступається вже існуючим лідерам ринку.

Розв'язання другого завдання є не менш важливим для навчальних занять, адже урізноманітнення навчального процесу значно підвищує інтерес учнів до навчального предмету, а також сприяє формуванню їх мотивації. Learning Apps користуються вчителі у якості допоміжного засобу для перевірки та закріплення знань в незвичній ігровій формі.

Добре відомо, що пізнавальний інтерес необхідно формувати за допомогою зручних, але незвичних студентам вправ та завдань. Ця платформа пропонує занурення в матеріал дуже незвичним способом, який дуже легко засвоюється і є зрозумілим широкому колу учасників. Викладачі мають можливість створити власні вправи та діагностичні завдання згідно з навчальним процесом. Деякі інтерактивні завдання мають індивідуальний характер, тому що групи здобувачів освіти розподіляються за рівнем знань, отриманих заздалегідь, а також за фахом. Навчитися використовувати подібний сервіс дуже просто. Всі необхідні деталі розташовані та прокоментовані на сайтах Інтернету. Можна також зустріти електронні слайди з цього приводу [2].

Перевагою цієї платформи є те, що сервіс дає можливість роботи з відео, що є дуже важливим аспектом навчання, який практикує навички прослуховування та візуалізації, а потім обговорення у групах. Після подібних завдань заговорити іноземною мовою буде набагато легше. Викладач може зробити діагностичну вправу (тобто перевірити сприйняття окремих реплік) – подати список запитань з діалогу, а учасник повинен дати свою власну відповідь. А після цього все це можна записати на диктофон і прослухати аудіозапис [2].

Вчитель має можливість провести голосування, розмістити оголошення для учасників групи, викладати зауваження та рекомендації по виправленню неточностей приватно у рамках цього сервісу. Learning Apps – найпростіший сервіс. Для роботи користувачу потрібна реєстрація та створення власного аккаунту, після цього він може приступити до творчого процесу [2].

Коротко схарактеризуємо як можуть бути використані деякі онлайн платформи для урізноманітнення навчального процесу та формування лексичної компетентності: Britishcouncil використовуємо під час підготовки ілюстрацій до завдань, платформу Quizlet можемо застосовувати для опрацювання лексичних одиниць, а платформу Liveworksheets зручно буде використовувати з метою контролю знань учнів із певної теми.

Онлайн платформи LinguaLeo та WordWall є платформами, метою роботи з якими є формування лексичної компетентності. Функціонал Word Wall передбачає створення власних вправ для свого класу. Важливим аспектом тут є те, що на цій платформі використовується також і ігровий момент, адже можна створити не лише вправи, але також ігри та вікторини. LinguaLeo побудована на ігровій механіці, її функціонал дозволяє вивчати нові слова та шляхом повторення їх та виконання вправ із словами, збільшувати свій активний та пасивний словниковий запас. Ця платформа базується на індивідуальному підході, адже спочатку необхідно пройти тест, який визначить рівень володіння мовою. Цю платформу можна встановити на будь-який гаджет, що дозволяє займатися в зручний час в будь-якому місці.

В роботі з онлайн платформами для їх ефективної імплементації в освітній процес надзвичайно важливо підготувати підґрунтя та правильно організувати роботу, аби вони вдало та органічно були включені в урок. Саме тому важливо не ігнорувати підготовчий етап, адже від вдалого вибору вчителем онлайн платформи залежить ефективність подальшого навчання.

Підготовчий етап, метою якого є підбір вдалих форм та методів навчання на онлайн платформі. Розділяємо позицію Ю. Лісової та О. Клименко, які пропонують дотримуватися таких критеріїв в процесі відбору:

- економічність тимчасових витрат;
- відкритість платформи;

- надійність передачі всього необхідного обсягу змісту хоча б на рівні ознайомлення і первинного формування всіх необхідних умінь (способів дії);
- комфортність умов сприйняття нової навчальної інформації;
- можливості для активізації пізнавальної діяльності учнів: підвищення пізнавального інтересу для формування самостійності особистості в пізнанні;
- можливості для індивідуалізації педагогічного керівництва інтелектуальним розвитком особистості тощо. [16].

Після підготовчого етапу слідує етап безпосереднього застосування онлайн платформи. Організація цього етапу напряду залежить від загального завдання використання онлайн платформи.

Не менш важливим є заключний етап, метою якого є аналіз ефективності використаної онлайн платформи, адже саме він покликаний виявити помилки та неточності у використанні онлайн платформ, урахування яких в подальшій педагогічній діяльності значно підвищить ефективність навчання.

Отже, використання онлайн платформ на уроках англійської мови в основній школі для формування лексичної компетентності відповідає більшості дидактичних (принцип наочності, принцип посиленості, принцип міцності, принцип свідомості, принцип науковості, принцип активності, принцип активності, принцип індивідуалізації) та методичних (принцип комунікативності, домінуючої ролі вправ, взємопов'язаного навчання видів мовленнєвої діяльності, урахування рідної мови) принципів, що декларує правомірність та обґрунтованість включення онлайн платформ в процес навчання іноземної мови в середніх загальноосвітніх навчальних закладах. сучасні підходи до формування лексичної компетентності на уроках англійської мови в основній школі з використанням сучасних онлайн платформ. Імплементация онлайн платформ повністю відповідає сучасним підходам іншомовної освіти, які задекларовані в концепції НУШ:

компетентнісному та комунікативно-діяльнісному. В результаті аналізу науково-методичної літератури було встановлено три напрямки застосування онлайн платформ на уроках іноземної мови задля формування лексичної компетентності: задля організації дистанційного навчання загалом, задля урізноманітнення навчання лексичного матеріалу, задля формування безпосередньо лексичної компетентності учнів.

2.2 Методичний аналіз роботи із онлайн-платформами в основній школі для формування лексичної компетентності

Процес формування лексичної компетентності учнів загальноосвітніх шкіл – це процес, ефективність якого залежить від багатьох факторів. У зв'язку з тим, що цей процес ще й є двосторонній: учасники тут вчитель та учень, то і фактори ці пов'язані із цими двома учасниками навчального процесу. Зупинимося на факторах, які є першочерговими. Вважаємо, що це форми роботи, прийоми та методи роботи.

Форма навчання – це характер взаємодії з точки зору зовнішньої форми між учасниками освітнього процесу. Форми навчання є такі: індивідуальна (учень працює сам), групова (працює група учнів), колективна (працює весь клас). З точки зору форм роботи використання онлайн-платформ є досить широким, з одного боку, і досить обмеженим, з іншого. В більшості своїй робота на онлайн-платформах в переважній більшості відбувається індивідуально, тобто переважає саме ця форма роботи, окрім випадків, якщо об'єднати учнів у групи і вони виконують завдання із одного пристрою, в такому випадку ми організуємо групову форму роботи.

Останнім часом, спочатку через пандемію, а потім і через війну у нашій державі, до вже існуючих форм роботи додалась ще одна – дистанційна. Ця форма роботи передбачає, що учень та вчитель географічно знаходяться у різних місцях. В цих умовах використання онлайн-платформ значно полегшує організацію навчального процесу, що і пояснює значну популярність онлайн-платформ.

Включення використання онлайн-платформ в структуру уроку повинно бути органічним та обґрунтованим, саме тому важливо розуміти, з якою метою відбувається це включення та яким чином. Використовувати

онлайн-платформи можна в процесі впровадження певних прийомів та методів роботи.

Услід за С. Ніколаєвою під прийомом роботи розуміємо систему дій та операцій спільної діяльності вчителя й учнів, які спрямовані на досягнення проміжної мети [13]. Виділяють три групи прийомів:

- 1) переклад: знаходження відповідника в іноземній мові;
- 2) семантизація лексичної одиниці: розтлумачити, дібрати синонімічну або антонімічну одиницю, згрупувати, розподілити за темами);
- 3) використання у власному мовленні (аналіз лексичної одиниці у контексті, моделювання речень (висловлювань) із лексичними одиницями, створення текстів за зразком).

Наприклад, завдання із перекладом є на платформах Duolingo та WordWall. Важливою особливістю вважаємо те, що на цих платформах у завданнях просять не просто підібрати переклад, а, наприклад, на платформі Lingualeo пропонують перекласти слова, які учень сприймає на слух, що формує не лише лексичну компетентність, але і вміння аудіювання, важливо, що не просто аудіювання, а сприймати іноземну мову від носія мови, тобто одразу привчають учнів саме до мовлення носіїв мови, що значно спрощує формування умінь взаємодії саме з носіями мови та допомагає попередити виникнення страху спілкуватися іноземною мовою з носіями мови.

На платформі Duolingo в безкоштовній версії є завдання із другою групою методів: підберіть синонім, антонім; згрупуйте; розподіліть; оберіть із запропонованих відповідник. На платформі WordWall є такі завдання: знаходження відповідників, для сортування.

Третя група прийомів пов'язана із використанням у власному мовленні. На платформі Lingualeo є завдання із словосполученнями та реченнями:

1. Тематичне вивчення частин мови та створення словосполучень: платформа пропонує одне слово, а інше, для створення

словосполучення необхідно обрати із запропонованих (слова пропонують певних частин мови та за певними темами);

2. Скласти словосполучення: є одне слово, а інше потрібно підібрати;
3. Пропонують словосполучення, яке необхідно підібрати;
4. Розташувати слова у правильному порядку, аби отримати речення.

Стосовно форм роботи, то ці платформи побудовані на основі індивідуалізації навчання, тому працюють учні індивідуально. З одного боку, це дозволяє відслідкувати формування лексичної компетентності у кожного учня окремо, а з іншого боку, діти не отримують досвід кооперації, не вчаться працювати у групі та в колективі, не соціалізуються. Але цей недолік можна нівелювати шляхом включення в структуру уроку завдань, які передбачатимуть спільну діяльність у класі або ж під час підготовки домашнього завдання.

Характер використання онлайн-платформ для реалізації прийомів навчання іноземної мови узагальнено в табл. 2.1

Таблиця 2.1

**Характер використання онлайн-платформ для реалізації прийомів
навчання іноземної мови**

Група прийому	Тип прийому	Платформа, де використовується
Переклад	Переклад письмового мовлення	Duolinguo Lingualeo WordWall
	Переклад усного мовлення	Duolinguo
Семантизація лексичної одиниці	Розтлумачити	-
	Дібрати синонімічну або антонімічну одиницю	WordWall
	Розподілити за темами	WordWall Duolinguo

		Lingualeo
	Згрупувати	WordWall Lingualeo
Використання у власному мовленні	Аналіз лексичної одиниці у контексті	Lingualeo WordWall
	Моделювання речень (висловлювань)	Lingualeo WordWall Duolingo
	Створення текстів за зразком	-

Прийоми навчання є невід’ємною дуже важливою методичною навчання іноземної мови, але не єдиною складовою. Прийоми – це елементарні дії вчителя із яких складаються методи навчання. Підбір прийомів та методів навчання іноземної мови – дуже важливим етапом, адже без вдалого підбору прийомів та методів навчання ефективним не буде.

Враховуючи комунікативну складову навчання іноземної мови, комунікативний метод є одним із провідних методів. Услід за Д. Ларсен-Фріман, метою використання комунікативного методу вважаємо формування уміння спілкуватися іноземною мовою (комунікативна компетентність) [40]. В основі комунікативного методу лежить моделювання ситуації комунікації іноземною мовою. Дослідниця Д. Ларсен-Фріман наголошує, що основою цього методу є комунікативна активність: ігри, вирішення проблемних ситуацій та ін. [40]. Одним із недоліків онлайн-платформ є якраз, як правило, відсутність творчої складової. Але, елементи використання комунікативного методу на онлайн-платформах є. Наприклад, на платформі Lingualeo є завдання із доповненням речення. Тобто, фактично платформа частково моделює ситуацію спілкування. Але, все ж, повноцінно використання

комунікативного методу лише із застосуванням онлайн-платформ забезпечити неможливо.

Ще одним популярним методом навчання, який повністю відповідає компетентнісному підходу навчання (який є одним із провідних) є проблемний метод. Проблемний метод передбачає вирішення певної задачі, яку ставить вчитель. На уроках англійської мови цей метод використовується разом з комунікативним, адже відбувається моделювання ситуації комунікації. Мета використання проблемного методу на уроках англійської мови – формувати комунікативну компетентність. Цей метод передбачає продуктивну та творчу діяльність учнів, а онлайн-платформи в безкоштовних версіях не мають, як правило, завдань саме творчого характеру. Але, все ж використання онлайн-платформи в ході роботи за цим методом може бути організовано. Наприклад, на платформі *Lingualeo* є завдання, де потрібно відновити порядок слів у реченні. Можна підібрати таке речення, яке потім використати для постановки проблемного питання або ж моделювання комунікативної ситуації.

Слідуючим сучасним провідним методом, який забезпечує формування іншомовної компетентності є інтерактивний метод, який ґрунтується на взаємодії. Одним із різновидів інтерактивного методу є ігровий метод, який широко використовується на онлайн-платформах, адже вони побудовані на основі гри, що, якраз-таки, є перевагою онлайн-платформ. Ігровий метод допомагає урізноманітнити навчання, викликати інтерес учнів, а також ненав'язливо навчати, що значно полегшує процес навчання для вчителя. Наприклад, на платформі *Lingualeo* можна опанувати лексику за розділами. Обираєш розділ і починаєш навчання: спочатку знайомишся із словами (на екрані з'являються картинки, голос промовляє слово і є пауза, аби той, хто навчається міг повторити), потім, наприклад, співвідносиш слова та картинки або ж перетягуєш букви або частинки слова, щоб утворити слово. Така ігрова форма навчального процесу значно прийнятніша і цікавіша для дітей, ніж просто демонстрація

нового слова і його повторення задля заучування. Ігровий метод широко використовується на платформі WordWall: є завдання «вікторина», «флешкарти», «шибениця», «кресворд», «пошук слів».

Одним із найстаріших методів є граматико-перекладний метод. Метою цього методу є навчання читання. В сучасній методиці його використання досить обмежене, адже в результаті використання цього методу, учні формують лише репродуктивні уміння. Використання цього методу із залученням онлайн-платформ також організовується на уроках іноземної мови, адже на Lingualeo та Duolingo є завдання, де потрібно підібрати правильний переклад.

Вивчення лексики іноземної мови неможливо без залучення носіїв мови, адже метою вивчення іноземної мови є формування уміння включатися в процес іншомовної комунікації. Розвиток технологій сприяв тому, що виник аудіолінгвальний метод. В основі цього методу є використання записів мовлення носіями мови. На платформах Lingualeo та Duolingo широко використовуються аудіозаписи мовлення носіїв мови. На обох платформах у завдання, коли необхідно повторити за спікером певну лексичну одиницю. На платформі ж Dualingua є завдання, коли необхідно не просто повторити за спікером, але і записати те, що повторював за спікером, платформа ж аналізує та оцінює запис та видає свою оцінку, що допомагає сформувати уміння правильно вимовляти та інтонувати лексичні одиниці іноземної мови.

Таким чином, бачимо, що онлайн-платформи є допоміжним інструментом під час використання методів навчання іноземної мови задля вивчення іншомовної лексики. Потенціал використання онлайн-платформ в рамках методів навчання іноземної мови задля формування лексичної компетентності узагальнено в табл. 2.2.

Таблиця 2.2

Потенціал використання онлайн-платформ в рамках методів навчання іноземної мови задля формування лексичної компетентності

Метод навчання	Використання онлайн-платформи частково	Використання онлайн-платформи в повній мірі
Комунікативний	Lingualeo Duolingo	
Проблемний	Lingualeo Duolingo	
Перекладний		Lingualeo Duolingo Learninapp
Інтерактивний		Lingualeo Duolingo WordWall Learninapp
Аудіолінгвальний		Lingualeo Duolingo Learningapps

Задля формування лексичної компетентності можна використовувати онлайн-платформи на різних етапах уроку загалом, реалізуючи вищезазначені прийоми та методи роботи. Робота із лексичною одиницею починається із етапу ознайомлення учнів із лексичною одиницею. Існують два способи ознайомлення із лексичною одиницею: перекладні способи та безперекладні.

Перекладні:

- однослівний переклад,
- багатослівний переклад,
- пофразовий переклад,
- тлумачення рідною мовою,

- дефініція, визначення.

До неперекладних способів належить:

- наочна семантизація,
- мовна семантизація (за допомогою контексту, ілюстративного речення),
- дефініція,
- тлумачення іноземною мовою.

Функціонал онлайн платформ побудований таким чином, що етап ознайомлення із лексичною одиницею відбувається там шляхом перекладних способів (однослівний переклад) та шляхом наочної семантизації. Це досить зручно та обґрунтовано: по перше, вчителю не потрібно шукати наочність, по-друге, дітям-візуалам набагато легше запам'ятати слово, з яким вони познайомилися таким шляхом, по-третє, як правило, така семантизація та переклад супроводжується озвученням нового слова, тобто діти одразучують його від носія мови.

Другим етапом є автоматизація дій учнів з новими лексичними одиницями. На цьому етапі використання онлайн-платформ є найбільш обґрунтованим, адже на цих платформах є багато завдань для досягнення цієї мети. Наприклад, на платформі WordWall є такі завдання: відповідники, анаграма, вікторина, кросворд, відсутнє слово, сортування та ін. Платформа Learningapps також рясніє завданнями, які будуть доречними на цьому етапі: знайди відповідник, з'єднай слова, з'єднай картинку і слово та ін.

На останньому етапі відбувається удосконалення лексичних навичок. Цей етап передбачає використання методів комунікативної спрямованості. Про обмеженість онлайн-платформ стосовно цих методів ми говорили вище, тому на цьому етапі використання онлайн-платформ відбувається ситуативно та частково.

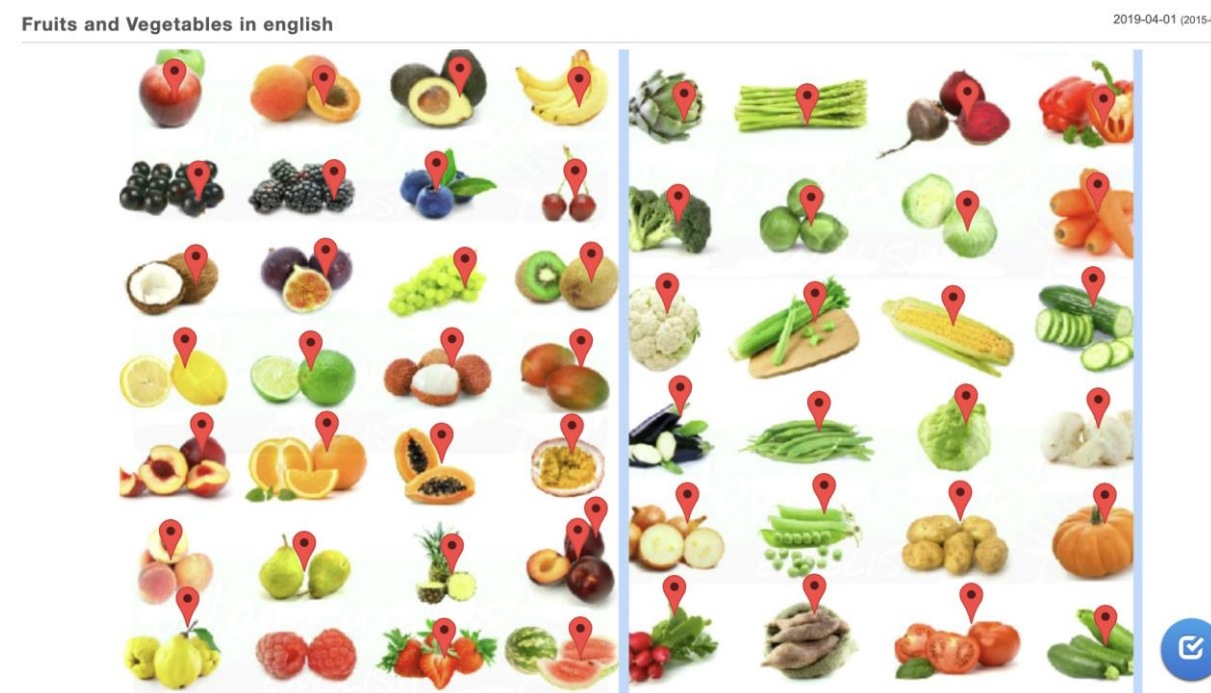
Отже, використання онлайн-платформ на уроках іноземної мови задля формування лексичної компетентності відбувається для організації здебільшого індивідуальної форми роботи, хоча можливі варіанти для

організації групової форми роботи. Окрім того, онлайн-платформи є важливим та зручним інструментом для організації дистанційного навчання, що зараз є надзвичайно актуальним для нашої країни. Включення онлайн-платформ у зміст уроку відбувається в процесі використання різних прийомів та методів навчання. Характер включення онлайн-платформи для реалізації певного прийому та методу залежить від характеру навчальної діяльності та навчального матеріалу, що необхідно неодмінно враховувати під час планування уроку.

2.3 Рекомендації щодо вирішення актуальних проблем формування лексичної компетентності на уроках англійської мови в основній школі з використанням сучасних онлайн платформ

Використання онлайн-платформ на уроках іноземної мови значно полегшує завдання вчителя та допомагає урізноманітнити навчальний процес. Але в процесі використання онлайн-платформ в навчальних цілях можуть виникати труднощі. Все ж, продумане та методично обґрунтоване використання цих інструментів лише покращить урок, тому підготовку до використання потрібно починати з планування.

Наведемо приклад алгоритму роботи із онлайн-платформами на уроках англійської мови в основній школі. Наприклад, для уроку на тему «Food» в шостому класі можна обрати декілька варіантів використання онлайн-платформ. Можна обрати Learningapps для того, аби зробити семантизацію слів. Можна використати завдання, зображене на мал. 2.1.

Мал. 2.1 Приклад завдання на платформі Learningapps

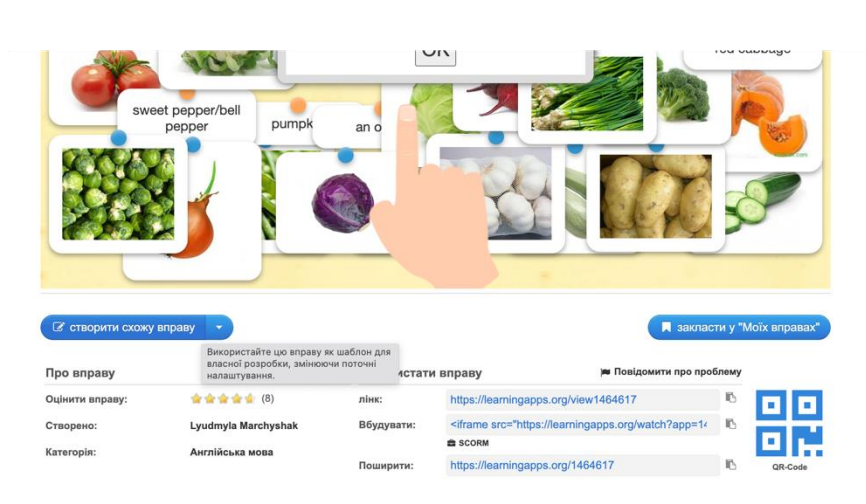
Це завдання можна використовувати декілька разів на декількох етапах уроку. Вперше його можна взяти, щоб зробити семантизацію лексичних одиниць. Другий варіант використання – для організації повторення вже вивченої лексики: можна запропонувати учням назвати англійською мовою, зображені на екрані фрукти та овочі. Третій варіант використання – запропонувати учням виконати це завдання на зазначеній платформі. Необхідно буде клікнути на певному зображенні та обрати правильний варіант назви як зображено на мал. 2.2.

Мал. 2.2 Завдання на вибір правильної відповіді на Learningapps

Таким чином, навіть одне завдання з онлайн-платформи може бути використане декілька разів, що дозволить урізноманітнити навчальний процес та значно полегшить підготовку вчителя до уроку та викличе інтерес учнів до змісту навчального предмета. Окрім того, використання онлайн-платформ на уроках з англійської мови вирішує важливе питання використання наочних матеріалів та включення в повноцінну роботу на уроці дітей-візуалів.

Вправа «знайди відповідники» на мал. 2.3 з цієї ж теми також може бути вдало включена в зміст уроку.

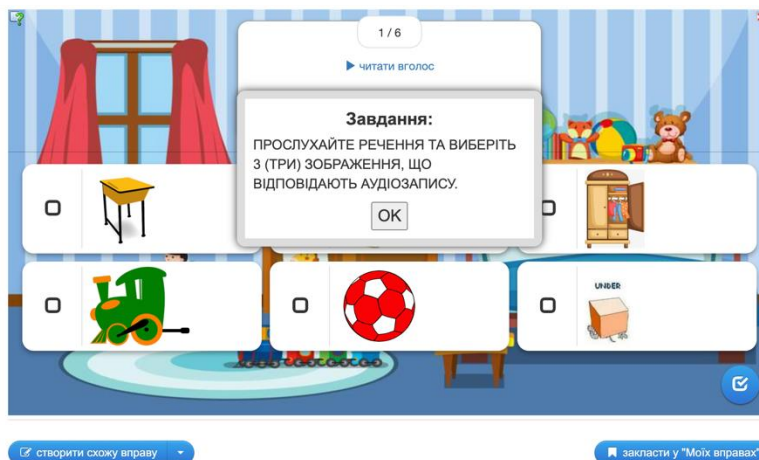
Мал. 2.3 вправа «знайди відповідник» на платформі Learningapps

Ця вправа може бути використана на уроках задля досягнення таких навчальних цілей:

- для повторення матеріалу;
- для відпрацювання лексичних навичок;
- як елемент комунікативної вправи (спочатку діти з'єднують слова та картинки, а потім складають з ними діалог).

Функціонал онлайн-платформи Learningapps дає можливість створювати аналогічні вправи. В нижній частині мал. 2.3 видно квіш «створити схожу вправу». Ця функція дозволяє реалізувати власне бачення вчителя вправ та створити саме таку вправу, яка відповідатиме запиту.

Онлайн-платформа Learningapps дозволяє використовувати дидактичний матеріал на основі написаного тексту, тут є завдання, які використовують аудіовізуальний метод навчання (мал. 2.4).

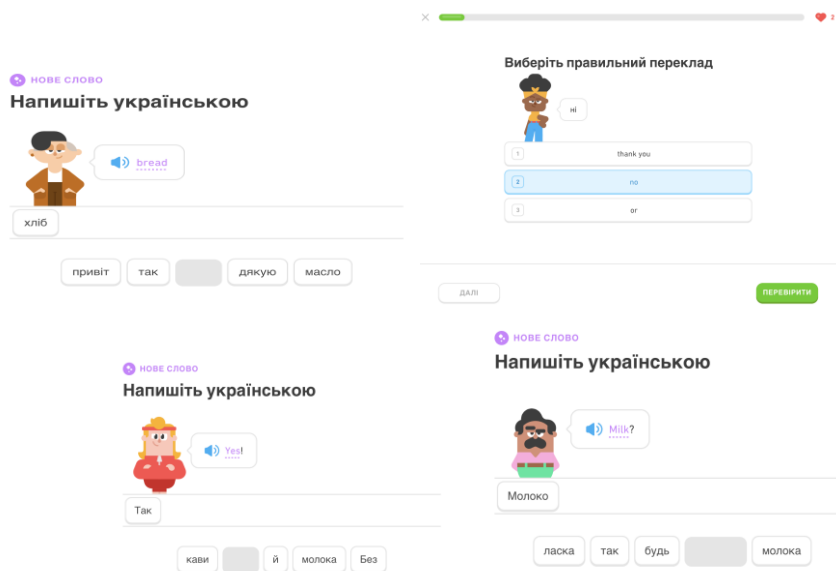

Мал. 2.4 Завдання на онлайн-платформі Learningapps із залученням аудіовізуальних матеріалів

Таке завдання можна використовувати для введення нових лексичних одиниць, для повторення вивченого лексичного матеріалу за темою «Furniture», для закріплення цього лексичного матеріалу. Для введення нових лексичних одиниць виводимо це завдання на екран та пропонуємо учням повторювати лексичні одиниці спочатку разом, а потім кожен індивідуально. Для повторення та закріплення лексичного матеріалу учні виконують це завдання самостійно на цій онлайн-платформі.

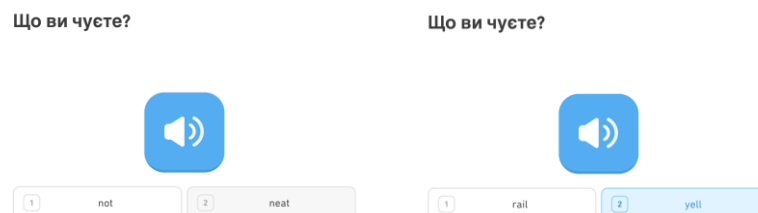
Не лише платформа Learningapps використовує аудіозаписи. Для використання аудіовізуального методу можна також використовувати онлайн-платформу Duolingo. Ця онлайн-платформа побудована за принципом повноцінних уроків. Вважаємо, що ці короткі уроки можна використовувати для організації етапу (warming-up – введення в іншомовну атмосферу). На початку уроку можна запропонувати дітям виконати завдання на цій платформі.

Спочатку платформа пропонує легкі завдання, наприклад, на переклад слів, але це не просто обрати та перетягнути, натиснувши на будь-яке слово учень запускає функцію його відтворення (мал. 2.5)

Мал. 2.5 завдання на переклад слів на платформі Duolingo

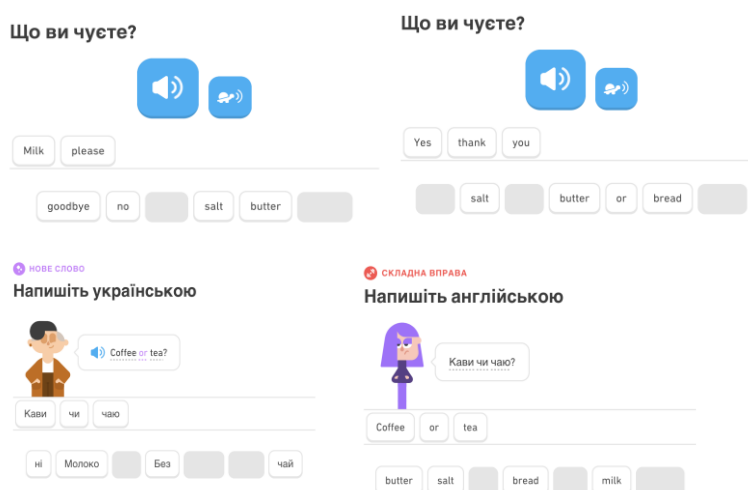
Таким чином діти не лише згадають слова, але і налаштуються на урок, заспокояться та включаться в роботу. Наступне завдання в уроці – це обрати слово, яке почули (мал.2.6). Таке завдання не лише формує лексичну компетентність, але і вчить чути іншомовні слова та правильно їх розуміти. Позитивним моментом є також те, що підібрані слова схожі по звуковому складу, що формує у дітей здатність все ж відрізнити ці слова .

Мал. 2.6 Завдання на знаходження почутого слова

Наступний розділ завдань уроку Duolingo передбачає переклад уже не слів, а словосполучень (мал. 2.7). Важливо, що лексичний матеріал для словоосполучень обрано той, з яким працювали на початку уроку. Тобто, на онлайн-платформі уроки побудовані на основі певної кількості лексичних одиниць, з кожним завданням робота з цими лексичними одиницями ускладнюється:

- переклад одного слова;
- відтворення буквеного складу почутого слова;
- переклад словосполучень та простих речень.

Мал. 2.7 Вправи на переклад словосполучень та речень

Серед завдань на вищезазначеній онлайн-платформі також є завдання на поєднання слів у пари (слово іноземною мовою – його переклад) (мал.2.8). Це завдання грає велику роль для закріплення знань, адже лексичний матеріал обрано в межах уроку, який проходить учень.

Поєднайте в пари

1	кава	6	or
2	привіт	7	hello
3	ні	8	tea
4	чай	9	no
5	чи	0	coffee

Мал. 2.8 Вправа на поєднання слів у пари

Таким чином, матеріали, розміщені на онлайн-платформах можуть стати чудовим доповненням до уроку англійської мови у середній загальноосвітній школі. Використовувати вправи та навіть уроки, розміщені на онлайн-платформах, можна на всіх етапах уроку, головне, щоб використання цих матеріалів повністю відповідало заявленій на уроці меті. Завдання, запропоновані на онлайн-платформах можуть допомогти організувати індивідуальну форму роботи на уроках англійської мови. Продумане використання матеріалів, розміщених на онлайн-платформах вирішує завдання пошуку додаткових цікавих дидактичних матеріалів, а також сприяє формуванню учнівського інтересу до уроків англійської мови.

Висновки до другого розділу

Імплементація онлайн-платформ у зміст сучасного уроку англійської мови в середній загальноосвітній школі задля формування лексичної компетентності відповідає сучасним дидактичним та методичним принципам та підходам іншомовної освіти, що обґрунтовує використання онлайн-платформ як засобів навчання. Використання онлайн-платформ відбувається на уроках англійської мови відбувається за трьома напрямками: для організації освітнього процесу загалом, задля урізноманітнення навчання (уведення ігрового моменту в зміст уроку), задля організації вивчення саме лексичного матеріалу.

За допомогою онлайн-платформ можна організувати індивідуальну форму роботи, групову або ж навіть колективну. Функціонал онлайн-платформ дозволяє організувати вивчення англійської мови за допомогою різних прийомів (переклад, семантизація та ін) та методів (комунікативний та проблемний частково; перекладний, інтерактивний та аудіолінгвальний).

Використання онлайн-платформ на уроках англійської мови задля формування лексичної компетентності може відбуватися на будь-якому етапі уроку. Завдання, розміщені на онлайн-платформах повинні містити визначений метою уроку лексичний матеріал, або ж лексичний матеріал, який вивчали раніше, якщо за допомогою онлайн-платформи ми організуємо повторення раніше вивченого лексичного матеріалу.

ВИСНОВКИ

Іншомовна лексична компетентність – термін, який об'єднує ті характеристики учня (знання, уміння, навички), які дозволяють йому зробити правильний вибір під час відбору лексем для вирішення певних комунікативних ситуацій. Сформована лексична компетентність дозволяє стати повноцінним учасником іншомовної комунікації з точки зору лексичної наповнюваності мовлення, яке буде складатися із вдало підібраних мовленнєвих одиниць.

Проблеми, які виникають під час формування лексичної компетентності на уроках англійської мови в основній школі пов'язані з багатьма факторами. Перш за все, це формування сталих парадигматичних зв'язків, що забезпечує запам'ятовування на довгий час. Другою проблемою є відбір лексем. З одного боку, це питання вирішується шляхом визначення обов'язкового лексичного мінімуму для школярів, з іншого боку, в сучасних модельних програмах прописані сфери спілкування, а не чіткий перелік лексем. Вирішити питання відбору можливо шляхом виділення основних та додаткових критеріїв відбору, які унормують процес відбору.

Онлайн-платформи задля вивчення іноземної мови та формування лексичної компетентності використовуються методистами по всьому світу. Широко відомі онлайн-платформи *Quizlet*, *WordWall*, *Words*, *Learningapps*; *Duolingo* та ін. стають частиною уроку з англійської мови з метою удосконалення лексичних навичок учнів, розширення їх словникового запасу. Серед переваг використання онлайн-платформ визначаємо такі: зручний та зрозумілий інтерфейс, зручність, доступність, цікаві та різнопланові завдання, робота із носіями мови, впровадження індивідуального підходу до навчання.

Використання онлайн-платформ на уроках англійської мови в умовах сучасної української школи відбувається обґрунтовано, адже відповідає сучасним дидактичним (принцип наочності, принцип

посильності, принцип міцності, принцип свідомості, принцип науковості, принцип активності, принцип активності, принцип індивідуалізації) та методичним (принцип комунікативності, домінуючої ролі вправ, взаємопов'язаного навчання видів мовленнєвої діяльності, урахування рідної мови) принципам та з використанням сучасних підходів (компетентнісний та комунікативно-діяльнісний). Використання онлайн-платформ відбувається за трьома основними напрямками: організація навчального процесу загалом (MOODLE, ATutor, Claroline, Dokeos, LAMS, Sakai, ILIAS, Google Classroom та ін.); урізноманітнення навчального процесу, використання онлайн-платформ в якості ігрового аспекту (LearningApps, Liveworksheets, Britishcouncil та Quizlet); вивчення лексики на спеціальних онлайн-платформах, покликаних удосконалювати лексичні компетентності (LinguaLeo, WordWall).

Включення онлайн-платформ в зміст уроку повинно бути продуманим та відповідати меті уроку. Це включення може бути на будь-якому етапі уроку з використанням різних прийомів та методів, з допомогою залучення функціоналу онлайн-платформи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алексєєва С. Особливості освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти в умовах воєнного стану та повоєнного відновлення: сучасні онлайн-ресурси. *Український педагогічний журнал*. 2023. № 1. С. 59-65. URL: <https://uej.undip.org.ua/index.php/journal/article/view/645/641> (дата звернення: 04.09.2023)
2. Андріянова Г., Скора Н., Крутін О. Створення та використання діагностичних онлайн-завдань з іноземної мови. *Collection of Scientific Papers «SCIENTIA»*, (December 23, 2022; Tel Aviv, Israel), 2022. 140–143. URL: <https://previous.scientia.report/index.php/archive/article/view/650> (дата звернення: 01.09.2023)
3. Академічний тлумачний словник української мови [Електронний ресурс] / Webmezha, 2018. URL: <http://sum.in.ua/>. (дата звернення: 12.08.2023)
4. Асоянц П. Г. Методичні переваги використання інформаційнокомунікаційних технологій у процесі формування англійськомовної професійно орієнтованої лексичної компетенції. *Теоретичні питання культури, освіти та виховання*. 2014. Вип. 49. С. 90-97.
5. Бігич О.Б. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика: підручник для студ. класичних, педагогічних і лінгвістичних. Київ: Ленвіт. 2013. 590 с.
6. Ватаманюк Г. Теоретичні основи формування лексичної компетенції старших дошкільників у процесі сприйняття художніх картин. *Педагогічна освіта: теорія і практика*. 2017. Вип. 22. С. 183–187.
7. Гаврилук Н. М. Принципи навчання лексиці на заняттях з іноземної мови у вищих навчальних закладах. *Сучасні інформаційні технології*

- та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми.* 2015. Вип. 41. С. 240-244. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Sitimn_2015_41_53 (дата звернення: 06.09.2023)
8. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / науковий редактор українського видання проф. С. Ю. Ніколаєва. Київ: Ленвіт, 2003. 273 с.
 9. Діденко А. М. Платформи "Padlet" та "Quizlet" як різновиди онлайн-тестування з англійської мови. *Магістерські студії. Альманах.* 2022. Вип. 22. С. 36-38.
 10. Кожем'яко Н. В., Мостицька Л. М. Використання інтернет-ресурсів у вивченні іноземної мови. *Інноваційна педагогіка.* 2018. Вип. 4(1). С. 76-79. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/innped_2018_4\(1\)_18](http://nbuv.gov.ua/UJRN/innped_2018_4(1)_18) (дата звернення: 25.08.2023)
 11. Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року. 2016. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/988-2016-p#Text> (дата звернення: 12.07.2023)
 12. Красуля А.В., Шумило А.О. Застосування мобільних технологій з метою розвитку іншомовної лексичної компетентності учнів при вивченні англійської мови. *Теоретична і дидактична філологія.* 2020. Вип. 32. С. 49–59.
 13. Ніколаєва С.Ю. Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах освіти. Київ. Ленвіт. 2002. 328 с.
 14. Ніколаєва С.Ю. Основи сучасної методики викладання іноземних мов (схеми і таблиці): навчальний посібник. Київ: Ленвіт. 2008. 285 с.
 15. Леонтян М.А. Поняття «компетенція» і «компетентність» у теорії освіти. *Наукові праці Чорноморського державного університету імені Петра Могили комплексу «Києво-Могилянська академія».* 2012.

- Вип. 176. С. 73–75. URL: <http://pednauki.chdu.edu.ua/article/viewFile/81299/76766>. (дата звернення: 21.07.2023).
16. Лісова Ю. О., Клименко О. П.. Лісова, Ю. О., Клименко, О. П. Рекомендації з використання інтерактивних ігрових платформ у навчанні англійської мови у середній школі. *Science and education: problems, prospects and innovations* : Proceedings of IX International Scientific and Practical Conference, 26-28 травня 2021. Kyoto. С.403-409.
17. Модельна навчальна програма. Іноземна мова. 5-9 клас для закладів загальної середньої освіти. 2022. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2021/14.07/Model.navch.prohr.5-9.klas.NUSH-poetar.z.2022/Inozemni.movy.5-9-kl/Inoz.mov.5-9-kl.Zyromrya.ta.in.14.07.pdf> (дата звернення: 21.07.2023).
18. Павлюк А.Б., Ярема М.І. Використання онлайн-ресурсів для формування іншомовної лексичної компетентності учнів на уроках англійської мови в умовах дистанційного навчання. *Мова, освіта, наука в контексті міжкультурної комунікації*: матеріали III Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції. 2022. С.181-183.
19. Програма для загальноосвітніх навчальних закладів. Іноземні мови. 5-9 класи. 2017. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-5-9-klas/programi-inozemni-movi-5-9-12.06.2017.pdf> (дата звернення: 26.08.2023).
20. Романюк С.М. Дистанційне навчання іноземної мови: порівняльний аналіз сучасних платформ та онлайн-сервісів. *Вісник Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля. Серія «Педагогіка і психологія». Педагогічні науки*. 2016. №1. С. 318-325
21. Смоліна С.В. Методика формування іншомовної лексичної компетенції. *Іноземні мови*. Київ: Ленвіт, 2010. Вип 4. с. 16–23. URL: <http://www.irbis->

- nbuv.gov.ua/cgibin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/im_2010_4_4.pdf. (дата звернення: 11.09.2023)
22. Тарнопольський О.Б., Кабанова М.Р. Методика викладання іноземних мов та їх аспектів у вищій школі. Дніпро. Університет імені Альфреда Нобеля. 2019. 256 с.
23. Федоренко Ю.П. Формування комунікативної компетенції старшокласників на сучасному етапі. *Збірник наукових праць Полтавського державного педагогічного університету ім. В. Г. Короленка*. 2004. Вип. 2. с. 82–87.
24. Athanasios N. Karasimos The effectiveness of learning a foreign language via a distance learning tool: Testing the Duolingo application. *Selected Papers on Theoretical and Applied Linguistics from 23rd ISTAL* (Thessaloniki 31 March - 2 April 2019). 2019. Vol 23. DOI: <https://doi.org/10.26262/istal.v23i0.7354>
25. Brick, B., & Cervi-Wilson, T. Enhancing learners' professional competence via Duolingoclassroom. *Professional competencies in language learning and teaching*. 2019. pp. 19-29. URL: <https://doi.org/10.14705/rpnet.2019.34.911> (дата звернення: 12.10.2023)
26. Caro K. Lexis, lexical Competence and Lexical Knowledge: A Review. *Journal of Language Teaching and Research*. 2017. Vol. 8, № 2. Pp. 205-213. DOI: <http://dx.doi.org/10.17507/jltr.0802.01>
27. George M.N. The Impact of Mobile Phones on English Language Learning: Perceptions of EFL Undergraduates. *Journal of Language Teaching and Research*. 2016. Vol. 7. No. 2. Pp. 264–272. URL: <http://www.academypublication.com/ojs/index.php/jltr/article/view/jltr0702264272>. (дата звернення: 02.09.2023).
28. Gerova G. Online Language-Learning Platform DUOLINGO from Different Perspectives. 2019. URL:

- https://www.academia.edu/73162947/Online_Language_Learning_Platform_DUOLINGO_from_Different_Perspectives (дата звернення: 21.08.2023)
29. Chomsky N. Aspects of the theory of syntax. THE M.L.T. PRESS. Cambridge, Massachusetts-USA. 1965 URL: IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/im_2010_4_4.pdf. (дата звернення: 14.07.2023).
30. Gladka O. Developing Upper-Intermediate Students' Lexical Competence. *Іноземна мова як засіб мобільності майбутніх фахівців: матеріали Міжнародної наук.–практ. конференції (Кривий Ріг, 1-2 березня 2017 р.)*. Кривий Ріг, 2017. С. 67–69. URL: <http://elibrary.kdpu.edu.ua/xmlui/handle/0564/2039> (дата звернення: 06.09.2023)
31. Cuddon, J. A. A dictionary of literary terms and literary theory [Electronic resource] / John Wiley & Sons, 2013. 802 p. URL: https://www.academia.edu/7012145/A_Dictionary_of_Literary_Terms_and_Literary_Theory. (дата звернення: 11.07.2023)
32. Ho Wing Yee. 'Mobility and language learning: A case study on the use of an online platform to learn Chinese as a foreign language'. *London. Review of Education*. 16, (2). pp. 239–249 .
33. Hockly N. 'Developments in online language learning'. *ELT Journal*, 2015, 69,(3). Pp. 308–313.
34. Horbatiuk L., Kravchenko N., Aliksieieva H., Lipych V., Rozumna T. Use of Mobile Applications for Foreign Language Lexical Competence Formation. *Journal of History Culture and Art Research*, 2019. 8(3). Pp. 113-124. Doi:<http://dx.doi.org/10.7596/taksad.v8i3.2093>
35. Hutmacher W. Key Competencies in Europe [Electronic resource] / Report of the Symposium "A Secondary Education for Europe Project". – Berne, Switzerland, 27–30 March 1996. – Strasbourg: Council for Cultural

- Cooperation, 72 p. URL: <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED407717.pdf>. – (дата звернення: 24.07.2023)
36. Hymes D. H. On communicative competence. In Pride, J.B.; Holmes, J. *Sociolinguistics: selected readings* (pp. 269-293). Harmondsworth: Penguin. 1972
37. Kerr P. 'A Short Guide to Adaptive Learning in English Language Teaching'. The Round. 2019. URL: <http://the-round.com/wp-content/uploads/downloads/2014/07/A-Short-Guide-to-Adaptive-Learning-in-English-Language-Teaching2.pdf> Accessed (дата звернення: 05.10.2023)
38. Krasulia A. Students' Perceptions of Educational Value and Effectiveness of Integrating Electronic Gadgets (Mobile Phones/Tablets) with Teaching-Learning Activities in an English as a Foreign Language Classroom [Electronic resource]. University of Tartu, Faculty of Social Sciences, Institute of Education. 2018. 65 p. URL: <https://www.etis.ee/Portal/Mentorships/Display/c3a6d3fa-82d1-478f-9cbca7726f328621>. (дата звернення: 12.09.2023).
39. Kukulska-Hulme A., Norris L., Donohue J. Mobile pedagogy for English language teaching: a guide for teachers. *ELT Research Papers*. 2015. 46 p. URL: https://www.teachingenglish.org.uk/sites/teacheng/files/E485%20Mobile%20pedagogy%20for%20ELT_v6.pdf. (дата звернення: 02.08.2023).
40. Larsen-Freeman D. *Techniques and Principles in Language Teaching*. Oxford. University Press. 2008. 191 p.
41. Manalu F. M., Anggraeini A., Munazar A. Attitude towards the Edmodo usage in learning activities for English literature students. *The Journal of English Literacy and Education*. 2020. 7 (1). Pp- 1-10.
42. Megan C. *The Use of Technology to Support Vocabulary Development of English Language Learners*. St. John Fisher College: Fisher Digital Publications. 2013. 84 p.

- URL:https://fisherpub.sjfc.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1239&context=education_ETD_masters. (дата звернення: 13.08.2023).
43. Merriam-Webster's 11th Collegiate Dictionary [Electronic resource] 2020. URL: <https://www.merriamwebster.com/>. (дата звернення: 20.07.2023)
44. Nation, I.S.P. Teaching and Learning Vocabulary in Another Language. Cambridge: Cambridge University Press. 2001. 477 p. URL: <http://catdir.loc.gov/catdir/samples/cam031/2001269892.pdf>. (дата звернення: 11.07.2023).
45. Prastikawati E. F., Widarti Lestari M. Y. Secondary School Students' Perception on Edmodo as Online Learning Platform in English Learning. *Journal of Language and Literature*, 16 (2), April 2022
46. Praveen K. C. Techniques of Vocabulary Competency in English Language Learning. *An International Journal of Education and Applied Social Sciences*. 2014. Pp. 109–113. URL: <https://ndpublisher.in/admin/issues/EQV5N2c.pdf>. (дата звернення: 10.08.2023).
47. Rahmah Wati N.L.R The Use of "Busuu" To Learn Speaking English. 8 p. URL: https://www.academia.edu/41454811/The_Use_of_Busuu_To_Learn_Speaking_English (дата звернення: 14.10.2023).
48. Sanchez A., Manchon M. Rosa. Research on Second Language Vocabulary Acquisition and Learning. *International Journal of English Studies*. 2007. Vol. 7 (2). Pp. 7–16. URL: <https://digitum.um.es/digitum/bitstream/10201/2582/1/2595023.pdf>. (дата звернення: 09.03.20).
49. Schiefelbein J. Development and user experience evaluation of language learning mobile applications. University of Tartu, Faculty of Social Sciences, Institute of Education. 2019. 54 p. URL: <https://dspace.ut.ee/handle/10062/65159>. (дата звернення: 12.04.20).

50. Shen Z. The Roles of Depth and Breadth of Vocabulary Knowledge in EFL Reading Performance. *Asian Social Science*. 2008. № 12. Pp.135-137.
51. Sushant G. Using Duolingo in the Spanish Classroom of the Engineering Students – A Case Study and New Insights. *Jornal of Advances and Scholarly Researches in Allied Education*. 2019. Vol. 16. 2019. 131-136. URL: https://www.researchgate.net/publication/336251994_Using_Duolingo_in_the_Spanish_Classroom_of_Engineering_Students_-_A_Case_Study_and_New_Insights
52. Trainin G., Deng Q. Learning Vocabulary with Apps: From Theory to Practice. *The Nebraska Educator: A StudentLed Journal*. 2015. Pp. 49–69. URL: https://www.researchgate.net/publication/283766855_Learning_Vocabulary_with_Apps_From_Theory_to_Practice. (дата звернення:12.04.20)
53. Vesselinov, R and Grego, J. Duolingo Effectiveness Study - FinalReport'. 2019. URL: http://static.duolingo.com/s3/DuolingoReport_Final.pdf. (дата звернення: 21.08.2023).